

“Yeni Terörizm”in Geleceğin Güvenlik Ortamına Etkileri: Daeş Örneği

The Effects of the “New Terrorism” on the Security Environment of Future: Daesh Example

Selim KURT*

Öz

Terörizm, özellikle Soğuk Savaş sonrası dünyada uluslararası politik gündemi sıklıkla meşgul etse de, modern bir fenomen değildir. Hiç kuşkusuz 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yönelik olarak on dokuz El Kaide militanı tarafından gerçekleştirilen terör eylemi, terörizm açısından tam bir kırılma noktasıdır. Bu noktadan sonra değişen organizasyon yapısı ve yöntemleriyle “yeni terörizm” olarak adlandırılmaya başlanan terörün motivasyon kaynakları ile uygulamaları da önemli ölçüde değişmiştir. Öncelikle yeni terör örgütlerinin minimum emir komutanın geçerli olduğu gevşek yatay ağlar şeklinde örgütlenmeye başladıkları görülmektedir. İkinci olarak bu terör dalgasındaki örgütlerin kendilerinden öncekilere nazaran konvansiyonel silahların yanı sıra kitle imha silahlarına yönelik ilgilerinin ve erişim isteklerinin de arttığı müşahade edilmektedir. Ayrıca bu yeni terör dalgasının ideolojik olarak mistik ve dini motivasyonlara dayalı olduğu söylenebilir. Diğer taraftan bu yeni terörist örgütler eylemlerinde can kayıplarını en üst seviyeye taşıyacak alışılmadık asimetrik yöntemler kullanmaktadırlar. Lave olarak bu örgütlerin, teknolojik gelişmelere paralel olarak, sosyal medya gibi yeni iletişim araçlarının kullanımında da uzmanlaştıkları görülmektedir. Hiç şüphesiz 11 Eylül saldırılarının ardından yeni terörizm tartışmalarının daha yoğun bir şekilde yapılmaya başlandığı bir ortamda DAEŞ'in kullandığı yöntemler ve uyguladığı taktiklerle muadili olan örgütlerin de önüne geçerek yeni terörizmin en önemli temsilcilerinden biri haline geldiği söylenebilir. Bu çerçevede çalışmada, yeni terörizmin geleceğin güvenlik ortamına etkileri, yeni terör tanımının sahadaki en iyi örneklerinden biri olan DAEŞ terör örgütü üzerinden ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Terörizm, Uluslararası Terörizm, 11 Eylül Saldırısı, DAEŞ, İslam Devleti.

Abstract

Terrorism is not a modern phenomenon, although it is often engaged in the international political agenda, especially in the post-Cold War world. There is no doubt that the terrorist attack carried out by the nineteen Al-Qaida militants against the United States on September 11, 2001 was a complete breaking point for terrorism. After this point, motivation sources and methods of the terror, which was started to be called as “new terrorism” with its new organization structure and applications, has been changed dramatically. First of all, it is seen that new terrorist organizations have started to be organized in the form of loose horizontal networks with minimum chain of command. Secondly, it is observed that the terrorist organizations in this wave of terror have increased their interest and demand for access to weapons of mass destruction as well as conventional weapons compared to their predecessors. Also it can be said that this new wave of terror is ideologically based on mystical and religious motivations. On the

Makale Geliş Tarihi: 04.09.2018. Makale Kabul Tarihi: 29.03.2019.

* Dr. Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, selim.kurt@giresun.edu.tr; ORCID ID: 0000-0002-0462-5791

Görüş

Akademik Bakış

133

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

other hand, these new terrorist organizations use unusual asymmetric methods to maximize casualties in their actions. In addition, it is seen that these organizations are specialized in the use of new communication tools such as social media in parallel with technological developments. Undoubtedly, it can be said that ISIS become one of the most important representative of new terrorism in terms of used methods and implemented tactics in the such an environment that new terrorism debates began to be held more intensively following to the September 11 attacks. In this context, the effects of the "new terrorism" to future security environment was analyzed in this study through the DAESH terrorist organization, which is one of the best examples of the new terror definition.

Key Words: New Terrorism, International Terrorism, September 11 Attack, DAESH, Islamic State.

Giriş

Terörizm modern bir olgu olmayıp, her çağda var olmuştur ve var olmaya da devam edecektir. Ancak terörizm açısından Soğuk Savaşın sona ermesinin yanı sıra özellikle 11 Eylül saldırıları bir milat olarak kabul edilmektedir. Esasen 90'lı yılların ortasından itibaren kendinden önceki terör uygulamalarından önemli bir farklılık arz eden terörizm, değişen organizasyon yapısı ve benimsediği yeni yöntemlerle "yeni terörizm" olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

Ancak gerek fiziksel gerekse duygusal açıdan yarattığı büyük yıkımla 11 Eylül saldırıları, terörizm hususunda meydana gelen bu değişimi dünya gündeminin üst sıralarına taşıyarak, uluslararası camiadaki farkındalığı da artırmıştır. Böylelikle Soğuk Savaş sonrası dünyada terörizm, uluslararası güvenliğe yönelik en önemli meydan okuma olarak kabul edilmeye başlanmıştır. 1990 yılların ortaların itibaren, değişen nitelikleriyle ön plana çıkmaya başlayan yeni terörizmin temellerinin büyük ölçüde 1979 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) Afganistan'ı işgali üzerine, Sovyet askeri birliklerini ülkeden atmak için örgütlenen mücadeleye dayandığı söylenebilir. Bu mücadele tüm dünyadaki Müslüman toplumlarından büyük bir destek görmüş ve dünyanın farklı yerlerinden pek çok savaşçı, mücahit adı verilen Afgan savaşçıların yanında Sovyet askerilerine karşı savaşmak için ülkeye akın etmiştir.¹

Afganistan'daki mücadelenin sona ermesi üzerine bu kuşak Sovyet sonrası çatışma noktaları olan Bosna ve Çeçenistan gibi yerlerdeki mücadelelere de katılmıştır. Cihatçı bir ideoloji benimseyen bu terörist kuşak için bir diğer kırılma noktası ise 2003 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve müttefiklerinin Irak'ı işgali olup, söz konusu savaşçılar bu kez de Irak'taki işgal güçlerine karşı savaşmak için Irak'a gelmişlerdir. Bu savaşçılardan biri olan ve Afganistan'daki mücadelede de yer alan Ebu Musab el-Zerkavi de Irak'a gelip, söz konusu mücadeleye katılmış ve daha sonra Irak Şam İslam Devleti'ne (DAEŞ) dönüşecek olan örgütün temellerini atmıştır.²

1 Gus Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar* (çev. İhsan Çapçioğlu ve Bahadır Metin), Adres Yayınları, Ankara 2013, s. 211. ve David C. Rapoport, "The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences", *Current History*, December 2001, <https://www.researchgate.net/publication/286896869>.

2 Zeynep Ece Ünsal – Kemal Olçar, "Avrupa'da Radikalleşme ve DAEŞ: DAEŞ'in Evrilmesi ve

2014 yılında Musul’un ele geçirilmesini takiben Suriye ve Irak’ı içine alan bölgede İslam Devleti’ni ilan eden örgüt, takiben kendisine karşı kurulan küresel koalisyonun saldırıları nedeniyle 2017 yılının sonunda bölgedeki etkisini önemli ölçüde yitirmiştir. Ancak, cihatçı terörizmin, daha önceki örneklerde de görüldüğü üzere, yeni koşullara ve tehditlere çok hızlı bir şekilde adapte olma kabiliyeti bulunmakta olup, özellikle Irak ve Suriye’de ABD’nin başını çektiği ittifaka karşı yürüttüğü mücadeleyi sosyal medya aracılığıyla tüm dünyaya duyuran örgüt dünya çapında bir üne ve destekçi grubuna sahip olmuştur. Bu nedenle gelecekte de uluslararası güvenlik ortamına yönelik en önemli tehdit olmayı sürdürmesi beklenmektedir.³

Bu nedenle günümüzde uluslararası güvenliğe yönelik en önemli meydan okuma olarak görülen radikal dini terörün en önemli temsilcilerinden biri olan DAEŞ terör örgütü çerçevesinde, bu yeni terör dalgasını adlandırmak için kullanılan yeni terörizmin niteliklerinin ortaya çıkarılması bu çalışmanın en önemli amacıdır. Böylelikle yakın ve orta vadede de uluslararası güvenliğe tehdit teşkil etmesi beklenen⁴ yeni terörizm ile mücadele hususunda bir perspektif ortaya konması hedeflenmektedir. Bu amaçla çalışmada gerek teorik gerekse bunun sahadaki uygulamalarına işaret edecek şekilde yeni terörizm bağlamında DAEŞ terör örgütü ele alınarak etraflıca incelenmiştir. Bu kapsamda DAEŞ terör örgütünün büyük ölçüde yeni terörizmin unsurlarıyla örtüşmesine karşın, klasik terör örgütlerinin yanı sıra kendi çağdaşlarından en önemli farkının alan kontrolüne yönelmesi olduğu söylenebilir.⁵ Ayrıca en dikkat çekici özelliği ise internet ve bu çerçevede yaygınlık kazanan sosyal medyanın kullanımında uzmanlaşmasıdır. Medya yayınlarının benzer bakış açısına sahip olan diğer aşırılık yanlılarının gelecekteki davranışlarını etkilemesi olarak adlandırılan “Bulaşıcı Etki”⁶ bağlamında, benzer ideolojik arka plana sahip olan örgütlerin de DAEŞ’in bu yöntemini kopyalayacak olması nedeniyle, kontrolü son derece zor olan bu alan üzerinden yapılacak propagandanın, gelecekte terörizmin kontrolünü daha da zorlaştıracığı belirtilmelidir. Bu çerçevede çalışmada öncelikle terörizmin ne olduğuna değinilmiş, takiben kısaca DAEŞ terör örgütünden bahsedilmiş, ardından yeni terörizmin ön plana çıkan nitelikleri

Avrupa Güvenliğine Yönelik Tehditler”, Güvenlik Stratejileri, XV/29, 2019, s. 128. ve Rapoport, “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”.

- 3 Sara Malm, “A Worldwide State of Terror: Map Shows How ISIS Continues to Wreak Carnage Across the Globe, Despite Losing its ‘Caliphate’”, Daily Mail Online, 12 Temmuz 2018, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-5945599/ISIS-terror-attacks-2018-Map-Islamic-States-continued-carnage-not-defeated.html>. ve Ünsal – Olçar, a.g.m., s. 129.
- 4 Rapoport 2013 yılının Ocak ayında yayınlanan “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences” başlıklı makalesinde yeni terörizmin ayırt edici özelliklerinden biri olan dini temelli terörizmin 2026 yılında sona ereceğini söylemiştir. Bkz. Rapoport, “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”.
- 5 Emilio Sanchez de Rojas Diaz, “Are We Facing the Fifth International Terrorist Wave?”, IEEE, 19 January 2016, http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_analisis/2016/DIEEEA02-2016_Oleada_Terrorismo_Internacional_ESRD_ENGLISH.pdf.
- 6 Martin, a.g.e., s. 107.

Görüş

Akademik
Bakış

135

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

çerçevesinde DAES örgütü analiz edilerek, yeni terörizmin geleceğin güvenlik ortamına muhtemel etkilerine ilişkin öngörülerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Terörizm Nedir?

Terörizmi nedenleri ele alındığında, terörün büyük ölçüde insanların zihninde başladığı sonucuna ulaşabilir. Esasen terör zihinlerde yaşar ve olgunlaşır, bunun nedeni ise insanın bu hususa ilişkin tecrübesinin terör hissiyatına dayanmasıdır. Pek çok çalışma, taktikleri, normatif olarak çağrıştırdığı mana ve amaçları tarihsel süreçte dönüşen terörizm adını verdiğimiz faaliyetin tarihsel olarak koşullandığını göstermektedir. Terörün araçsallaştırılması tarih ötesi insan gerçekliğine dayanan bir faaliyet ve uygulamadır.⁷

Diğer taraftan terörizmin tanımlanması hususu sosyal bilimlerin en tartışmalı konularından biridir. Terörizmi gerilla savaşı, suç veya çılgın seri katillerden ayırt etme probleminin yanı sıra “birinin teröristi, diğerinin özgürlük savaşçısıdır” şeklinde genel olarak bilinen ifade, “terörizm” sınıflandırılmak istediğinde moral bir yargıda bulunulabilmesi problemini de ortaya koymaktadır. Bu nedenle halen terörizme ilişkin yaygın bir şekilde kabul edilmiş bir tanım bulunmamaktadır. Walter Laqueur gibi bazı yazarlar “hem terörizmin kapsamlı bir tanımının bulunmadığını hem de yakın bir gelecekte de bulunmamasının mümkün olmadığını” iddia etmektedirler. Diğer taraftan Jeffrey Simon, terörizmin tüm dünyada kullanımda olan en az 212 farklı tanımının olduğunu ifade etmekte ve bunlardan 90’ının hükümetler ve diğer kurumlar tarafından kullanıldığına işaret etmektedir.⁸ Terörizm kelimesi Latince kökenlidir. Latince “terrere” kelimesinden gelen sözcüğün anlamı “korkudan titreme” veya “titremeye sebep olma”dır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde “yıldırım” şeklinde ifade olunan kelime, Fransızca Petit Rebort sözlüğünde “bir toplumda bir grubun, halkın direnişini kırmak için yarattığı ortak korku” olarak tanımlanmaktadır.⁹

Zaman içinde terörizmin diğer anlamlarının önüne, “siyasi bir amaçla” yapıyor olmak da eklenmiş, yani siyasi bir amaçla hareket etme ve dehşete düşürme, korku salma terör eyleminin temel unsurları haline gelmiştir.¹⁰ Esasen siyasi amaçla yapılan eylemler tarihi, siyasi bir otoritenin ortaya çıkışıyla ilişkilendirilmekte olup, iktidarın tek bir kişinin eline geçmesi ve bu kişinin ortadan kaldırılmasının siyasi değişime yön verebilmenin en seri ve basit yolu olduğunun keşfedilmesine dayanmaktadır. Bu şekildeki eylemler genellikle ya şahsi ya da hizbi sebeplerden veya taht kavgaları hüviyetinde vuku bulmuşlar-

7 Ken Booth - Tim Dunne, *Terror in Our Time*, Routledge, New York 2012, s. 18.

8 Alexander Spencer, “Questioning the Concept of ‘New Terrorism’”, *Peace Conflict & Development*, Number: 8, January 2006, s. 2-3.

9 Atilla Yayla, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, IV/1, 1990, s. 335. ve Türk Dil Kurumu İnternet Sayfası, “Terör,” http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts.

10 Tuğçe Gençtürk, “Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar”, *Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 3 Şubat 2012, <http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgenc-turk/TerorUluslararası.pdf>, s. 3.

dır. Bu çerçevede gerçekleştirilen eylemlerin mağdurları kimi zaman bir zorba, kimi zaman da bir haydut olsa da, onu öldürmek bir cinayet olarak değil bir fazilet olarak görülmüş ve bu eylemleri bir fazilete dönüştürecek ideolojik meşruiyet kazandırma çabaları genellikle siyaset ve din bağlamında gerçekleştirilmiştir.¹¹

Bu çerçevede, çok genel bir bakış açısından, terörizm bireylerin veya ulus-altı grupların şiddeti, terör eylemlerinin kurbanlarının ötesinde daha büyük bir dinleyici kitlesinin gözünü korkutmak suretiyle politik veya sosyal bir amaç elde etmek için önceden tasarlanmış kullanımı ya da kullanma tehdidinde bulunmasıdır.¹² Terörizmi milattan öncesine götürerek bugünkü Filistin topraklarında faaliyet göstermiş bulunan Yahudi kökenli Scari örgütü ile özdeşleştirilenler olduğu gibi Hasan Sabbah’ın Haşhaşin’lerini ilk örgütlü terör hareketi olarak gösteren uzmanlar da bulunmaktadır. Ayrıca terörizmi anarşizmle özdeşleştirerek günümüz eylemlerine referans olarak 18’nci yüzyılda Çarlık Rusya’sında ortaya çıkan Narodnoy Volya’yı verenler de bulunsa da,¹³ terör kelimesinin, bugünkü anlamında ilk defa Fransa’da, Fransız Devrimi’nden sonra kullanıldığı kabul edilmektedir.¹⁴

Bu çerçevede terör kelimesi Batı’nın kelime dağarcığına Fransız ihtilalcilerinin iç düşmanlarına yönelik 1793 ve 1794 yıllarındaki eylemleri dolayısıyla girdiği söylenebilir. Kelime doğrudan idam şeklinde tezahür eden hükümet baskısına göndermede bulunmaktadır. Terör iktidarı döneminde yaklaşık 17.000 yasal idam gerçekleşmiş ve 23.000 civarında da yasadışı idam vakası vuku bulmuştur. Bazı uzmanlar 1793-1795 yılları arasındaki son derece kanlı Vendee Sivil Savaşı’nı da Terör İktidarı’nın bir sonucu olarak görmekte olup, bu savaşın da dahil edilmesi halinde yasal araçlarla öldürülenlerin sayısının 200.000 dolaylarına ulaştığı söylenmektedir.¹⁵ Fransız İhtilali uzmanları, radikal devrimci gücün etkili olduğu iki yılda orijinal Terör İktidarı’nı Fransız muhaliflere yönelik devletin organize ettiği veya devlet destekli bir şiddet olarak değerlendirmektedirler. Ancak Fransız İhtilali’nden bu yana terör kelimesinin anlamı da genişlemiştir. Halen terör hususunda çalışan uzmanlar terörü vatandaşların gözünü korkutmaya yönelik bir yıldırma politikası olarak görmeye devam etmektedirler. Ancak uzmanlar terör terimini, Basklı ayrılıkçıların, İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu’nun ve Sri Lanka’daki Tamil Elam Kurtuluş Kaplanları gibi yerel muhaliflerin hükümet hedeflerine yönelik gizli saldırılarına işaret etmek için de kullanmaktadırlar. Zaman zaman etnik temizlik ve soykırım gibi

- 11 Bernard Lewis, *Haşhaşiler: İslam’da Radikal Bir Tarikat* (çev. Kemal Sarısozen), Kapı Yayınları, İstanbul 2018, s. 194-195.
- 12 Todd Sandler, “New Frontiers of Terrorism Research: An Introduction”, *Journal of Peace Research*, XLVIII/ 3, May 2011, s. 280.
- 13 Ercan Çitlioğlu - Fatih Dedemen, “Terörizmi Anlamak,” *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, III/ 2, Kasım 2014, s. 26.
- 14 Yayla, a.g.m., s. 335.
- 15 Charles Tilly, “Terror, Terrorism, Terrorists”, *Theories of Terrorism: A Symposium*, Proceedings, March 2004, American Sociological Association, Washington 2004, s. 9.

Gazi

Akademik
Bakış

137

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

uygulamalar da terör yakıştırmalarına maruz kalmaya başlamıştır. Bu nedenle terim günümüzde çok çeşitli insan gaddarlıklarını tanımlamak için kullanılır hale gelmiştir.¹⁶

Bu bölümde son olarak David C. Rapoport tarafından ortaya atılan ve terörizmin tarihsel süreçte gelişimi açısından, alanda yaygın bir şekilde kabul gören Dalga Teorisi ele alınacaktır. Rapoport'un önermesi son derece basit ve açıktır. Buna göre Rapoport, birbirini takip eden dört terörizm dalgası tanımlamaktadır. Bu dalgalardan ilki 1880 yılında popüler Rus terör örgütü Narodnaya Volya ile başlatılan ve yaklaşık olarak kırk yıl süren (20. yüzyılın başlangıcına kadar) "Anarşist Dalga"dır. Bu dalgayı 1920'li yıllarda başlayan ve 1960'lı yıllara kadar devam eden "Anti-Kolonyal Dalga" ile 1960'lı yıllarda başlayıp büyük ölçüde 90'lı yıllarda son bulan "Yeni Sol Dalga" takip etmiştir. Rapoport tarafından tanımlanan son dalga ise 1979 yılında başlayan ve kendisinden önceki dalgalarla benzer özellikler göstermesi halinde 20-25 yıl¹⁷ daha devam etmesi beklenen "Dini Dalga"dır.¹⁸

Anarşist dalga 19. yüzyılın sonlarında Çarlık Rusya'da başlamış ve hızlıca tüm dünyaya yayılmıştır. Rapoport Anarşist dalga için imza niteliğinde bir silah karakteristiğinden söz etmese de, bu dönemde ateşli silahlar ile bombaların yaygın bir şekilde kullanıldığı söylenebilir. Ayrıca bu dönemde gerçekleştirilen terörist faaliyetlerin ön plana çıkan bir özelliği olarak, Anarşist dalgayı "Suikastın Altın Çağı" olarak tanımlamaktadır. Monarkların, başbakanların ve devlet başkanlarının birbiri ardına öldürüldüğü bu dönemde, suikastçıların da kolayca uluslararası sınırları geçtiklerini belirtmektedir. Ayrıca Anarşist dalgayı, antik dalgadan ayıran en önemli hususun uluslararası iletişim teknolojileri olduğunu ifade etmiştir. Bu durum Rus anarşistlerin kendi devrimlerinin doktrinini tüm dünyaya yaymalarını mümkün kılmıştır.¹⁹ Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla Anarşist dalga sona ermiştir. Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren Versay Barış Antlaşması ise ikinci dalga olan Anti-Kolonyal Dalga'yı tetiklemiştir. Savaşın galipleri öncelikle mağlup Avrupalı devletleri parçalamak için ulusların kendi kaderini tayin etmesi prensibini ortaya atmışlardır. Parçalanan bu devletlerin Avrupalı olmayan parçalarının ise henüz bağımsızlığa hazır olmadıkları varsayılarak, bağımsızlık için hazır olana kadar doğrudan galip devletler tarafından yönetilen Milletler Cemiyeti'nin "Mandaları" olmalarına karar

16 Tilly, a.g.m., 9.

17 Rapoport 2013 yılında yayınlanan bir makalesinde dördüncü dalganın 2026 yılında sona ereceğini söylemiş ve bu tarihi değiştirmek için ortada bir neden olmadığını da ilave etmiştir. Bkz. Rapoport, "The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences".

18 David C. Rapoport, "The Four Waves of Rebel Terror and September 11", *Anthropoetics*, VIII/1, Spring/Summer 2002, <http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>. ve Tom Parker - Nick Sitter, "The Four Horsemen of Terrorism: It's Not Waves, It's Strains", *Terrorism and Political Violence*, XXVIII/2, 2016, s. 198.

19 Rapoport, "The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences". ve Jeffrey Kaplan, "Waves of Political Terrorism", *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, (Kasım 2016), <https://oxfordindex.oup.com/oi/viewindexcard/10.1093/S002facreforeS002f9780190228637.013.24>.

verilmiştir. Ancak galip devletler bu süreçte farkında olmadan kendi meşruiyetlerinin de altını oymuşlardır. İkinci Dünya Savaşı'nın galipleri Versay'ın taleplerini konsolide ederek genişlettiler. Bir kez daha mağlup devletler imparatorluklarını tasfiye etseler de, bu sefer kolonyal bölgeler (Kore, Etiyopya, Libya vb. gibi) Manda değil özgür devletler olmuşlardır. Ve bu defa galip devletler kendi imparatorluklarını da tasfiye etmek zorunda kalmışlardır. Bu çerçevede söz konusu ülkelere bağlı olan topraklarda, bağımsızlık yönünde popüler terör faaliyetleri baş göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tüm İmparatorluklarda başarılı terörist gruplar ortaya çıkmış ve İsrail, Cezayir gibi ülkelerin kurulmasına yardımcı olmuşlardır. İmparatorlukların dağılması bu dalganın gerilemesine neden olsa da, Sovyetler Birliği her zaman için isyancılara yardımcı hazır olduğundan Soğuk Savaş döneminde bu dalga yeniden hızlanmıştır. Rapoport bu dalganın ayırt edici bir özelliği olarak, bu dönemde terörizmin son derece olumsuz bir imaj kazanması dolayısıyla, ikinci dalga temsilcilerinin kendilerini tanımlamak için yeni bir tanımlama kullanmalarını göstermiştir. Bu çerçevede teröristler kendilerini “özgürlük savaşçıları” ya da “hükümet terörüne” karşı mücadele verenler şeklinde tanımlamaya başlamışlardır. Ayrıca Rapoport bu dönemde kullanılan taktiklerin de değiştiğini belirterek ikinci dalgada ilk dalganın aksine daha az suikast yönetiminin kullanıldığını belirtmiştir. Ayrıca yeni dalganın stratejisinin eskisinden çok daha karmaşık olduğunu ifade ederek, geniş yelpazedeki hedeflerin seçildiğini ve önemli olanın bunlara uygun bir sırayla saldırmak olduğunu ifade etmiştir. Diğer taraftan gerilla benzeri vur-kaç taktiklerine büyük önem verildiğini ve saldırıların, teröristler ayırt edici bir emareye sahip olmadıkları ve silahlarını da gizledikleri için, halen daha savaş kurallarının ötesine geçmediğini dile getirmiştir. İkinci nesil teröristlerin uluslararası arenayı önceki dalgadan daha verimli bir şekilde kullandıklarını belirten Rapoport, farklı ulusal grupların, onlara ortak bir bağ veren, uluslararası devrimci bir geleneğin çığırtkanlığını yaptıklarını, ancak yine de bu tür grupların literatüründe yer alan kahramanların kendi ulusal gelenekleriyle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir. Diaspora gruplarının daha önce görülmedik bir şekilde etkinliklerini artırdıklarını ve akraba topluluklara sahip olan yabancı devletlerin de önceye nazaran daha aktif hale geldiklerini iddia etmiştir.²⁰

Rapoport tarafından üçüncü dalga olarak adlandırılan “Yeni Sol” terörizm, esasen ilk dalgada ele alınan “Eski Sol” faaliyetlerin evrilmiş halinin devamı olarak nitelendirilebilir. 19. yüzyılın başında kurulan Sosyalist Devrimci Parti, sol tehdidi, 1879 yılında kurulan aşırı sol bir örgütlenme olan Narodnaya Volya'dan devralmıştır. Takiben 1905-1906 devrimlerinin başarısızlığa uğramasının ardından soldaki pek çok terörist grup, 1917 Devrimi'nin ardından, yeteneklerini yeni rejimin “Kızıl Terörü”ne ödünç vermiştir. Bunun bir sonucu olarak Komünist Enternasyonel (veya Komitern) Stalin'in Sovyet Rusya dışın-

20 Rapoport, “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”.

Gazi

Akademik
Bakış

139

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

da yürüttüğü terörün hem kurbanı hem de bir aracı haline gelmiştir.²¹ Takip eden süreçte Vietnam Savaşı “yeni sol dalga”yı tahrik eden en önemli politik olay olmuştur. Vietkong’un basit silahlarının Amerika’nın modern teknolojisi karşısındaki etkinliği, düzen karşıtı örgütlerde mevcut sistemin kırılma noktasına ilişkin umutları yeşertmiştir. Bu dönemde savaşın gençler arasında mevcut sisteme yönelik büyük bir hayal kırıklığı yarattığı Üçüncü Dünya’da ve Batı’da pek çok sol anlayışa sahip grup ortaya çıkmıştır. Amerikan Hava Durumu Örgütü, Alman Kızıl Ordu Fraksiyonları, İtalyan Kızıl Tugayları, Japon Kızıl Ordu ve Fransız Doğrudan Eylem örgütü gibi Batılı gruplar Üçüncü Dünya’daki kitlelerin savunucuları olduklarını iddia etmişler ve bir “Sovyet dünyası”nın ortaya çıkışı söz konusu gruplara moral desteğin yanı sıra eğitim ve silah temini gibi hususlarda da cesaret vermiştir. Rapoport özellikle ilk dalga ile üçüncü dalganın can alıcı benzerliklere sahip olduğunu ifade etmiştir. Örneğin ikinci dalgada kadınların rolleri son derece sınırlıyken, onların bu yeni dalgada yeniden örgüt lideri ve savaşçısı olarak ön plana çıktıklarına işaret etmiştir. Ayrıca Rapoport ilk dalgadaki “sembolik hedefler”in ikinci dalganın “askeri hedefleri”nin yerini aldığına dikkat çekmiştir. Bu yeni dönemde rehine almak için uçakların sıklıkla kaçırılma eylemlerine maruz kaldığını dile getiren Rapoport, rehine krizlerinin yeni dalganın karakteristiği haline geldiğini belirtmiştir. Diğer taraftan bu yeni dalgada 73 farklı ülkede adam kaçırma eylemlerinin görüldüğünü ve bu eylemlerin sıklıkla İtalya, İspanya ve Latin Amerika’da gerçekleştiğini ifade etmiştir. Bu çerçevede 1968’den 1982 yılında kadar 951 rehinenin karıştığı 49 uluslararası adam kaçırma vakasının yaşandığını dile getirmiştir. Başlarda rehinelere, kaçırılanlar için politik bir kaldıraç olarak kullanılsa da, sonraları para, adam kaçırma eylemlerinde merkezi bir rol oynamaya başlamıştır. Ayrıca Rapoport, daha önce vazgeçilmiş bir uygulama olan suikastın da bu dalgada yeniden canlandığını ifade etmiştir. Diğer taraftan “uluslararası terörizm” anlayışının da yeniden canlandığını belirten Rapoport, geleneksel inanışların farklı ulusal gruplar arasında bir bağ yaratmasına dikkat çekmiştir. Bu yeni uluslararasılaşmanın simgesi olarak ise Libya gibi terörizme destek veren bazı devletlerin tüm radikal grupları desteklemesini göstermiştir. Bu yeni dalganın uluslararası boyutunun hedeflerin seçimine de yansıtıldığına dikkat çeken Rapoport, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) gibi bazı örgütlerin kendi topraklarından daha çok yurtdışında saldırı gerçekleştirmelerini bu duruma bir örnek olarak vermiştir. Diğer taraftan yeni dalgayı temsil eden grupların kendi topraklarında da uluslararası önemi olan hedefleri seçtiklerine işaret etmiştir. Üçüncü dalganın 1980’li yıllarda zayıfladığını belirten Rapoport, Devrimci grupların faaliyet gösterdikleri ülkelerde yenilgiye uğradıklarını ifade etmiştir. Bu noktada İsrail’in Lübnan’ı işgal etmesinin ardından teröristlerin eğitimi için kullanılan FKÖ kamplarını yok ettiğini dile getirmiştir. Ayrıca üçüncü dalganın gerilemesinde 1904’ten itibaren uluslararası alanda polis yapıları arasında işbirliğine gidilmesinin de önemli bir rol oynadığına

21 Parker ve Nick, a.g.m., s. 206.

dikkat çeken Rapoport, bu çabaların 1976 yılında Trevi'nin²² ve 1994 yılında ise Europol'un kuruluşuyla nihayete erdiğini belirtmiştir.²³

Üçüncü dalganın sona ermeye başlaması üzerine, bu kez de dördüncü dalga ön plana çıkmaya başlamıştır. Dini ve etnik kimlikler genellikle birbirleriyle örtüştüğü için dini elementler her zaman için modern terörizmde önemli bir rol oynamıştır. Bir önceki dalganın amacı seküler devletler kurmak olsa da, dördüncü dalgadaki terörist grupların amacı bir din devletini hayata geçirmektir.²⁴ İlk üç dalgada tetikleyici politik olaylar ile terörist faaliyetlerin gelişimi arasında zaman aralığı bulunmaktadır. Ancak bu dalgada tetikleyici olaylar doğrudan terörizmle ilişkili olduğu için zaman aralığı kaybolmuştur. İslam dünyasında meydana gelen tüm olaylar dini terörü meşrulaştırmak için kullanılmıştır. Takiben hızlı bir şekilde Yahudi, Sih ve Hıristiyan terör grupları da ortaya çıkmıştır. Ancak sözde İslami anlayışa sahip olan gruplar daha uzun süreli ve daha önemli bir küresel etkiye sahip olmuşlardır. Rapoport, “intihtar bombacılığı” ile “şehitlik” kavramının bu dalganın ayırt edici taktikleri olduğunu ve bu dalgayı daha yıkıcı hale getirdiklerini ifade etmiştir. Ayrıca bir diğer ayırt edici özellik olarak da özellikle sözde İslami grupların kendi toplumları için sosyal hizmet kampanyaları başlatmalarını göstermiştir.²⁵ Bu dalganın kalbinde İslam'ın olduğunu iddia eden Rapoport sözde İslami grupların son derece ölümcül ve ciddi uluslararası saldırılar gerçekleştirdiklerine işaret etmiştir. Bahsi geçen saldırılar bir yandan dava taraftarlarına umut olurken, diğer yandan da dini temelli aşırılıkçı bir anlayışa sahip olan grupları da etkilemiştir. Rapoport 1979 yılında meydana gelen ve Müslümanları ilgilendiren dört olayın hem dinin önemini hem de seküler güçlerin zayıflığını ortaya koyduğunu iddia etmiştir. Rapoport bunları şu şekilde sıralamaktadır; İran Devrimi, Camp David Anlaşması'nın imzalanması, yeni bir İslami yüzyılın başlaması ve Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali. Dördüncü dalganın diğerlerinden çok daha etkili ve ölümcül olduğunu belirten Rapoport, diğer taraftan diğerlerinden daha az terörist grup ürettiğini iddia etmiştir. Bu çerçevede 1980'li yıllarda pek çoğu üçüncü dalgayı temsil eden yaklaşık 200 terörist grubun bulunduğunu, ancak bir sonraki on yılda sayının 40'lara kadar gerilediğini belirtmiştir. Ancak Rapoport dördüncü dalgada yer alan terörist grupların bir önceki dalgaya nazaran daha fazla üyeye sahip olduklarını ifade ederek, Bin Ladin El Kaide'yi kurduğunda 5.000'nin üzerinde üyesi olduğunu, diğer taraftan en kalabalık üçüncü

22 1976 yılında Avrupa Ekonomik Topluluğu üyesi olan ülkelerin polis birimleri arasında işbirliği sağlamak amacıyla kurulan bir yapıdır. Hükümetlerarası bir örgüt olan Trevi'nin üyeleri üye ülkelerin Adalet ve İçişleri Bakanları'dır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Avrupa Birliği İnternet Sayfası, “Police Cooperation”, <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/156/police-cooperation>.

23 Rapoport, “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”.

24 Rapoport, “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”.

25 David C Rapoport, “Terrorism as a Global Wave Phenomenon: Religious Wave”, Ekim 2017, https://www.researchgate.net/publication/321171687_Terrorism_as_a_Global_Wave_Phenomenon_Religious_Wave.

Gazi

Akademik
Bakış

141

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

dalga grupların dahi birkaç yüz aktif üyeyi geçemediklerini dile getirmiştir.²⁶ Bu çağın en tanınmış dini devrimci örgütü olan El Kaide'nin amacı ise bütün dünyadaki Müslümanları kutsal bir savaşta birleştirmektir. Bu çerçevede El Kaide en iyi anlamıyla, aynı görüşü savunan dini devrimcilerin gevşek bir ağı olarak tanımlanabilir.²⁷ El Kaide'yi harekete geçiren en önemli olay ise, 1990 yılındaki Körfez Savaşı sırasında Suudi Arabistan'ın Irak'ın Kuveyt'ten çıkarılması için "kutsal topraklara" Amerika'nın askeri üstler kurmasına izin vermesidir. Bu kararlarla öfkelenen El Kaide, Hazreti Muhammed'in bu toprakların sadece tek bir din için liman olacağı emrinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Ve örgüt bu olaydan, artık "Uzak Düşman"a da saldırılmasının meşrulaştığı sonucunu çıkarmıştır. Takiben gerçekleşen 11 Eylül olayları, ayırım gözetmeyen tepkilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 11 Eylül'e verilen cevap, pek çok milletten insanın ölümü dolayısıyla, eşi benzeri görülmemiş niteliktedir. Birleşmiş Milletler'in (BM) gözetimi altında 100'den fazla ülke Afganistan'daki El Kaide örgütüne karşı gerçekleştirilen harekate katılmıştır. Ancak daha Afganistan'da durum tam olarak kontrol altına alınmadan Amerika pervasız bir kararla Irak'a müdahale etmiş ve bu müdahale El Kaide'ye pek çok yeni eleman kazandırırken Amerika'nın müttefiklerini dahi kaybetmesine yol açmıştır. Ayrıca Amerika'nın Irak'ta neden olduğu tahribat, DAES adı verilen yeni bir dini temelli örgütün de Irak ve Suriye'de kök salmasına imkan vererek, tüm dünyanın güvenliğine önemli önemli bir tehdit olarak ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.²⁸

DAEŞ

Gerçekleştirdiği kanlı eylemler ve Irak ve Suriye'de ele geçirdiği topraklarla adını özellikle 2014 yılı içerisinde sıkça duyuran DAEŞ, ilk olarak 1999 yılında Ebu Musab el-Zerkavi tarafından Afganistan'da, Tevhid ve Cihad Örgütü olarak kurulmuş, 2001 yılında Irak'ın kuzeyine gelmiş ve ABD güçlerine karşı savaşmıştır.²⁹ 2003 yılında Irak'ın ABD tarafından işgalinin ardından Irak'ta kök salmaya başlayan DAEŞ, esasen SSCB'nin Afganistan'ı işgali ile ortaya çıkan cihatçı terörün bir devamı niteliğindedir. Diğer taraftan örgütün karar verme yetkisine sahip üst düzey isimlerinin çoğu Saddam Hüseyin'in askeri veya güvenlik güçlerinde görev almışlardır. Bir bakıma bu seküler Baasçılığın İslami köktencilik kisvesi altında Irak'a geri dönmesidir.³⁰ Örgüt, 2004 yılında El-Kaide ile bağlantılı hale gelerek Irak El-Kaidesi ismini almıştır. Ez-Zerkavi yayınladığı bir video ile El Kaide'ye biat ettiğini açıklamış ve bu biat açıklaması Tevhid ve Cihad Örgütü'nün adının "İki Nehir Arasında El Kaide Örgütü" olarak değişmesiyle sonuçlanmıştır. Sonuç olarak ez-Zerkavi'nin örgütü El Kaide'nin müt-

26 Rapoport, "The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences".

27 Martin, a.g.e., s. 188.

28 Rapoport, "The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences".

29 Şemsettin Erdoğan - Ergün Deligöz, "Irak Şam İslam Devleti (DAEŞ): Gücü ve Geleceği", *Savunma Bilimleri Dergisi*, XIV/1, Mayıs 2015, s. 6.

30 Michael Weiss - Hassan Hassan, *İŞİD Terör Ordusunun İçyüzü* (çev. Emine Arzu Kayhan), Kırmızı Yayınları, İstanbul 2016, s. XXV.

tefiki veya kısmen iştiraki olarak girdiği Irak'ta bir yıl süren savaşın ardından tamamen bin Ladin'in saha komutanına dönüşmüştür.³¹ 12 Haziran 2006'da Zerkavi'nin ölmesi sonucu, liderliğe el-Muhacir getirilmiş, Ekim 2006'da ise Irak İslam Devleti kurularak liderliğe Ebu Ömer el-Bağdadi getirilmiştir. 2007 yılından itibaren, ABD'nin etkisi ile gücünü kaybetmeye başlamış ve 2010 yılında el-Mısri ve el-Bağdadi'nin öldürülmesi nedeniyle, liderlik Ebu Bekir el-Bağdadi'ye geçmiştir.³²

2011 yılında Arap Baharı protestolarının ardından Suriye'de başlayan iç savaş, daha sonra 2012'de kanlı bir uluslararası savaşa dönüşmüş ve DAES bu savaş sırasında Nisan 2013'te varlığını ilan etmiştir. DAES'in temel ilkele-ri Suriye, Irak ve diğer Doğu Akdeniz ülkelerinin sınırlarını tanımamayı ve bu sınırları aşan sözde-Halifelîği (İslam Devleti) yeniden kurma amacını gerçekleştirmeye yönelik bir savaş yürütmektedir. Bu doktrin, özellikle El Kaide lideri Eymen ez-Zevahiri operasyonlarını yalnızca Suriye ile sınırlandırmayı kabul etmeyen DAES'i reddettiğinde, DAES ile El Kaide liderliklerini, karşı karşıya getirmiştir.³³ Haziran 2014'te başlayan saldırı sonucunda Irak'ın bir milyonluk nüfusuyla ikinci büyük şehri olan Musul'un alınmasıyla DAES'in bölgedeki etkisi ve dünyadaki bilinirliği en üst seviyeye çıkmış ve bu olaydan kısa bir süre sonra, 29 Haziran 2014 tarihinde ise, Ebu Bekir el-Bağdadi kendini halife olarak ilan ederken aynı zamanda İslam Devleti'nin kurulduğunu da tüm dünyaya duyurmuştur.³⁴

Artan DAES tehdidine karşı Eylül 2014'te 79 ülkenin katılımıyla örgütle mücadele için bir “Küresel Koalisyon” kurulmuş olup, söz konusu koalisyon üyeleri DAES'i geriletme ve en nihayetinde de yok etme taahhüdü altına girmişlerdir.³⁵ Koalisyon güçlerinin üç yıllık mücadelesi sonucunda, 2017 yılının Kasım ayında DAES'in elindeki Suriye'nin Abu Kamal şehrinin ele geçirilmesi nin yanı sıra Irak'taki Qaim ve Rawa gibi bölgelerde Irak güvenlik güçlerinin örgüte karşı elde ettiği başarılar DAES tarafından ilan edilen sözde İslam Devleti halifelîğinin çöküşüne de işaret etmektedir. Irak-Suriye sınırındaki bu şehirlerin kaybedilmesiyle birlikte, örgüt her iki ülkede de kalabalık merkezlerin kontrolünü yitirmiştir. Bu durum örgütün, büyük bir toprak parçasını kontrol ettiği, yerel işletmelerden rutin bir şekilde vergi topladığı, bölgenin doğal kaynaklarını istismar ettiği ve her iki ülkede de büyük bir nüfusu yönettiği sadece üç yıl önceki popüler olduğu dönemden büyük bir dönüşü temsil etmektedir. Ancak maalesef örgüt geçmişte ne kadar esnek olduğunu ve bulunduğu ortama nasıl kolaylıkla uyum sağlayabildiğini göstermiştir. Bu nedenle, DAES'in gelecekte

31 Weiss ve Hassan, a.g.e., s. 37.

32 Erdoğan ve Deligöz, a.g.m., s. 6.

33 Martin, a.g.e., s. 190.

34 Gerard Chaliand, “DAES Döneminde Cihatçılık”, Gerard Chaliand - Arnaud Blin, eds., *Terörizm Tarihi: Antikçağdan DAES'e* (çev. Bülent Tanatar), Nora Kitap, İstanbul 2016, s. 599-600.

35 Global Coalition Web Page, “79 Partners United in Defeating Daesh”, <http://theglobalcoalition.org/en/home/>.

Gazi

Akademik
Bakış

143

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

de çeşitli hareket tarzlarının bir karışımını benimseyerek, kendi markasını canlı tutmak için çalışacağını söyleyebiliriz.³⁶

Yeni Terörizm ile Eski Terörizm Arasındaki Farklar

Terörizme ilişkin hangi tanım kabul edilirse edilsin, pek çok bilim adamı, hükümet analizcisi ve politikacı 1990'lı yılların ortasından itibaren terörizmin yeni bir karakteristik ile birlikte yeni bir şekle büründüğünü iddia etmektedirler. Dünya, farklı aktörleri, motivasyonları, amaçları, taktikleri ve hareket tarzlarını içeren “yeni” bir terör konseptinin doğuşuna şahitlik etmektedir. 11 Eylül'den bu yana bu yeni terörizm şekli, önemli ölçüde ön plana çıkmış ve hiç şüphesiz tüm dünyada merkezi bir mesele haline gelmiştir.³⁷ Ancak bu, terörizme ilişkin “yeni” etiketlemesinin doğrudan 11 Eylül olayları ile bağlantılı olduğu manasına da gelmemektedir. Terörizm için “yeni” ifadesi daha önce de kullanılmış olup, özellikle 1990'lı yılların ortasında su yüzüne çıkmıştır. Ancak terörizmin yeni karakterine bu kadar yaygın bir şekilde vurgu yapılmasının en önemli nedeni, hem fiziksel hem de duygusal olarak, 11 Eylül'de gerçekleşen saldırının yıkımı ile şokunun büyüklüğüdür.

Yeni terörizmi “yeni” yapan özellikleri birkaç başlık altında toplamak mümkündür. Bunlardan ilki terörizmin faillerinin uluslararası olarak hareket etmeleridir. İkincisi eski terörist ağların güçlü hiyerarşik yapılarının aksine gevşek bir şekilde organize edilmiş ağlarda faaliyet göstermeleridir. Üçüncüsü, politik ve milliyetçi ideolojilerin aksine büyük ölçüde dinsel dürtülerle hareket etmeleridir. Dördüncüsü, kitle imha silahları da dahil, mümkün olduğunca çok sayıda insanı öldürmelerine olanak tanıyacak silahların arayışı içerisinde olmalarıdır. Beşincisi kurbanların seçiminde herhangi bir hassasiyet göstermeyip, rastgele hareket etmeleridir. Altıncısı ise mevcut teknolojik gelişmeleri son derece yakından takip ederek, eylemlerinde kullanmalarıdır.³⁸ Bu çerçevede, bu bölümde DAESH terör örgütü, yeni terörizmin yukarıda bahsi geçen özellikleri çerçevesinde bir incelemeye tabi tutularak, uluslararası güvenliğin geleceğine yönelik terör tehdidinde ilişkin bir öngöründe bulunmak adına, yeni terörizmin günümüzdeki en önemli temsilcisi olan DAESH'in ön plana çıkan özelliklerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Operasyon Alanı

Yeni terörizmin faillerinin uluslararası seviyede faaliyet gösterdikleri kabul edilmektedir. Bu durum, tamamıyla ulusal ve toplumsal odak noktalarına ve

36 Michael P. Dempsey, “The Caliphate is Destroyed, But the Islamic State Lives On”, *Foreign Policy*, 22 November 2017, <https://foreignpolicy.com/2017/11/22/the-caliphate-is-destroyed-but-the-islamic-state-lives-on/>.

37 Spencer, a.g.m., s. 4.

38 Isabelle Duyvesteyn, “How New Is the New Terrorism?”, *Studies in Conflict & Terrorism*, XXVII/5, 2004, s. 443.

hıyerarşik bir organizasyona sahip olan eski terörizm ile tezat teşkil etmektedir.³⁹ Bu çerçevede yeni terörizm taraftarları geleneksel terörist grupların açık bir topraksal yönelime sahip olduklarını ve kendi ev sahibi bölgeleriyle sınırlı bulduklarına işaret etmektedirler. Operasyon alanına ilişkin bu geleneksel kalıba karşın, yeni terörizmin terörist grup organizasyonu olarak gerek erişim gerekse yönelim açısından artan oranda uluslararası bir nitelik kazandığı görülmektedir. Milliyetçi ve ayrılıkçı gündemlere sahip olan eski terörizm bu nedenle daha çok spesifik bir ülke ve bölgedeki politik durum ile ilgiliyken, küresel statükoyu değiştirme ve yeni bir dini temelli dünya düzeni kurma hedefiyle hareket eden yeni terörizm ise daha geniş bir coğrafi gündeme sahiptir. Sonuç olarak yeni terörizmin tekil olarak devletlerden daha çok uluslararası sistemin tamamına bir meydan okuma teşkil ettiği söylenebilir. Özellikle dinsel temelli terör örgütlerinin en önemli temsilcilerinden olan DAEŞ’in 2014 yılında halifeliği ilan etmesini takiben 2015-2017 döneminde tüm dünyayı kapsayan terörist faaliyetlerinin genişliği,⁴⁰ yeni terörizmin küreselleştiği hususunda en önemli kanıtlardan biridir.⁴¹

39 Duyvesteyn, a.g.m., s. 443.

40 DAEŞ’in 2015-2017 dönemi uluslararası terörist faaliyetlerine ilişkin bazı örnekler: 9 Ocak 2015 tarihinde DAEŞ mensubu Amedy Coulibaly, Paris’te düzenlediği eylemde bir polisi öldürdükten sonra kentin doğusunda Vincenne bölgesindeki bir Yahudi marketinde müşterileri rehın almış ve burada dört kişiyi öldürdükten sonra, polis tarafından etkisiz hale getirilmiştir. Tunus’ta 26 Haziran 2015 tarihinde iki turistik otelin plajını basan DAEŞ destekçisi silahlı saldırgan 38 turisti öldürmüş, 35 kişiyi de yaralamıştır. 20 Temmuz 2015’te DAEŞ militanları bu kez de Türkiye’de Kobani’ye gitmek için Suruç’ta bulunan gençleri hedef almış. Bu saldırıda 34 kişi hayatını kaybetmiş ve 100’den fazla kişi de yaralanmıştır. 13 Kasım 2015’te Fransa’nın başkenti Paris’te DAEŞ militanları tarafından gerçekleştirilen eş zamanlı silahlı ve bombalı saldırganlarda 7’si saldırgan 137 kişi öldürülmüş ve 300’den fazla kişi de yaralanmıştır. 4 Aralık 2015’te ABD’nin Kaliforniya eyaletinde DAEŞ sempatzıları oldukları tespit edilen evli bir çift, engellilere hizmet verilen sağlık kurumunu hedef alarak 14 kişinin ölümüne neden olmuşlardır. 19 Mart 2016 tarihinde DAEŞ tarafından üstlenilen bir eylemde İstanbul’un kalbi İstiklal Caddesi’nde düzenlenen intihar saldırısında 4 yabancı turist hayatını kaybetmiştir. 22 Mart 2016 tarihinde Belçika’nın başkenti Brüksel’de DAEŞ tarafından üstlenilen havalimanı ve metro istasyonuna yönelik intihar saldırganlarında 32 sivil ölmüş ve 300’den fazla kişi yaralanmıştır. ABD’nin Orlando şehrinde eşcinsellerin gittiği bir bara 12 Haziran 2016’da düzenlenen ve DAEŞ tarafından üstlenilen bir silahlı saldırıda ise 49 kişi ölmüştür. 14 Temmuz 2016 tarihinde Fransa’nın en önemli milli bayramı Bastille Günü’nde Nice kentinde kamyonla insanları eze eze ilerleyen DAEŞ üyesi 84 kişinin ölümüne yol açmıştır. 19 Aralık 2016 tarihinde Almanya’nın başkenti Berlin’de bir TIR Noel pazarına girerek, insanları ezmiş ve saldırıda 12 kişi hayatını kaybederken, 56 kişi de yaralanmış olup, yine DAEŞ tarafından üstlenilen saldırıyı gerçekleştiren kişi, İtalya’da çıkan çatışmada öldürülmüştür. 22 Mayıs 2017 tarihinde İngiltere’nin Manchester kentinde ABD’li şarkıcı Ariana Grande’nin konser verdiği Manchester Arena’yı hedef alan saldırıda, saldırgan dahil, aralarında çocuklarında olduğu 23 kişi hayatını kaybetmiş ve 250 kişi de yaralanmıştır. Bu saldırı da DAEŞ tarafından üstlenilmiştir. 3 Haziran 2017 tarihinde İngiltere’nin başkenti Londra’da üç kişi minibüsle Londra Köprüsü’ndeki yaları hedef aldıktan sonra yakınlarda bulunan bir markete girerek çevredekileri bıçaklamaya başlamış ve DAEŞ tarafından üstlenilen saldırı sonucunda 8 kişi ölüren 48 kişi de yaralanmıştır. 17 Ağustos 2017 tarihinde ise İspanya’nın Barcelona kentinde bir minibüsün kaldırılma çıkarak kalabalığın arasına dalması sonucu 13 kişi ölmüş ve 100’den fazla kişi de yaralanmıştır. DAEŞ’in üstlendiği saldırı, 2004’teki saldırganların ardından İspanya’yı hedef alan en kanlı saldırı olmuştur. Daha fazla bilgi için bkz. Sputnik İnternet Sayfası, “Son 13 Yılda Avrupa’yı Sarsan Terör Saldırıları”, <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201708181029756400-avrupa-teror-saldirilari/>. ve Deutsche Welle İnternet Sayfası, “11 Eylül’den Bu Yana Terör”, <https://www.dw.com/tr/11-eyil%C3%BClden-bu-yana-ter%C3%B6r/a-19540325>.

41 Andreas Gofas, “‘Old’ vs. ‘New’ Terrorism: What’s in a Name?”, *Uluslararası İlişkiler*, VIII/32,

Görsel

Akademik
Bakış

145

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

Organizasyonel Yapı

Yeni ve eski terörizm arasındaki en önemli farklılıklardan biri de onların organizasyon yapısından kaynaklanmakta olup, geleneksel terörist gruplar hiyerarşik bir yapıya sahipken, “yeni” gruplar gevşek bir ağ yapılanmasına sahiptirler. Yeni terörizm, geleneksel hiyerarşik komuta ve kontrol yapısına sahip bir organizasyondan daha ziyade gevşek bir şekilde eklenmiş uluslararası bir şebeke kullanan ve şebekeleri destekleyen karmaşık ve belirli bir biçimi bulunmayan bir organizasyona sahiptir. Hiç şüphesiz yeni ve geleneksel terörist gruplar arasında yukarıda belirtilen organizasyonel farklılıklar daha çok El Kaide ve onu takip eden DAEŞ örneğinden kaynaklanmakta olup, El Kaide ve DAEŞ çeşitli yerel eylemlere küresel bir çerçeve sunan ve onları aynı zamanda birleştiren “franchise” bir örgüt görünümündedir.⁴²

El Kaide ve DAEŞ gibi şemsiye örgütler, dünya çapındaki eylemleri motive etmek için coğrafi olarak geniş bir alana dağılmış olan eğitim kamplarında eğitilmiş ve motive edilmiş daha küçük bir hücreler ağının yaratılmasını teşvik etmektedirler. Şemsiye grup tarafından sağlanan şebeke dışsallıkları, böyle bir terörist gruba, aksi taktirde grubun içsel uyumunu zayıflatma eğiliminde olacak olan geniş bir alanda faaliyet yürütmenin olumsuz etkilerini bertaraf etme imkanı tanır. Ayrıca her bir hücrenin küçük doğası, hücre liderlerine güven atmosferini besleme imkanı tanıdığı gibi, grup üyelerinin, yüksek risk almalarına sebep olacağından, örgütten çıkma hususunda korku yaşamalarına neden olur. Her bir hücre bağımsız bir şekilde kendi başına hareket ettiği için, hücrelerden herhangi birinin kimliğinin bir terörist saldırının kurbanı tarafından ortaya çıkarılması, diğer hücrelerin veya şemsiye organizasyonun otomatik ve kolay bir şekilde tespit edilmesine ya da bir karşı saldırıya maruz kalmasına engel olur.⁴³

DAEŞ, Müslüman dünya genelinde üye ve taraftarı olan ulusötesi bir harekettir. DAEŞ’in de kendisinden önceki cihatçı organizasyonlar gibi iki ana hedefi bulunmakta olup, bunlardan ilki dünyanın her yerindeki aşırılık yanlısı Müslüman grupları gevşek bir dini-devrimci ağa bağlamak ve gayr-i Müslim (özellikle Batılı) etkilerini İslami bölgeler ve ülkelerden sınır dışı etmektir.

DAEŞ tarafından eğitilen veya onlardan esinlenen eylemciler onlarca ülke ve bölgede hücreler kurmuşlardır. Örneğin hücreler ve daha büyük gruplar, Afganistan, Cezayir, Bosna, Çeçenistan, Endonezya, Irak, Kosova, Lübnan, Malezya, Pakistan, Güney Filipinler, Somali, Sudan, Batı Şeria ve Yemen gibi çoğunlukla Müslüman ülkelerde ve bölgelerde konuşlanmışlardır. Başka hücreler de İngiltere, Fransa, Almanya, İsrail, İspanya, ABD, Arjantin, Brezilya ve Paraguay gibi Batılı ve Müslüman olmayan ülkelere gizlice yerleşmişlerdir.

Winter 2012, s. 23-24.

42 Gofas, a.g.m., s. 22.

43 Anne Rathbone - Charles K. Rowley, “Terrorism”, *Public Choice*, CXI/1-2, March 2002, s. 11.

Üyeler birbirleri ile faks, internet, cep telefonu ve e-posta gibi modern teknolojileri kullanarak iletişim kurmaktadırlar. Çoğu DAEŞ hücreleri küçük ve kendi kendini idame ettiren hücrelerdir ve görünüşe göre belli görevler için harekete geçirildiklerinde gereken kaynakları almaktadırlar. Bu duruma örnek olarak 13 Kasım 2015'te Fransa'nın başkenti Paris'te DAEŞ militanları tarafından gerçekleştirilen eş zamanlı silahlı ve bombalı saldırılar ile 22 Mart 2016 tarihinde Belçika'nın başkenti Brüksel'de yine DAEŞ militanlarınca havalimanı ile metro istasyonuna yönelik olarak gerçekleştirilen intihar saldırıları verilebilir. Ayrıca örgütün propagandalarından etkilenerek kendiliğinden radikalleşen “yalnız kurt” olarak tabir edilen teröristler, örgütle doğrudan bağlantıları olmasalar da, gerçekleştirdikleri eylemleri örgüt adına işlediklerini ilan etmektedirler. Bu duruma örnek olarak 4 Aralık 2015'te ABD'nin Kaliforniya eyaletinde DAEŞ sempatisini oldukları tespit edilen evli bir çift tarafından engellilere hizmet verilen bir sağlık kurumunu hedef alan saldırı gösterilebilir.⁴⁴

İdeolojik Arka Plan

Yeni terörizmin bir takım ayırt edici özellikleri olsa da, bu özelliklerden belki de en önemlisi ve tanımlayıcı olanı, terörizmin laik ideolojik motivasyonlarının yerini dini motivasyonların almasıdır. Laik karakterli geleneksel terörizmin hedefi dar ve siyasi nitelikte olup, büyük ölçüde yabancı yönetimlerin devrilmesini ve self-determinasyon ilkesinin uygulanmasını içermektedir. Ancak 1980'li yıllara gelindiğinde din, siyasi şiddetin önemli motivasyon kaynaklarından biri olmaya başlamıştır.⁴⁵

Bu yeni terörizmin ideolojik motivasyonu büyük ölçüde dönüşümsel ve vahiye dayanan inançlara vurgu yapan genellikle sözde İslamiyet ile bağlantılı dinsel doktrinlerden türetilmiştir. Bu nedenle bu dinsel ideolojik arka plan radikal bir şekilde farklılık arz eden değerler sistemi, meşrulaştırma ve gerekçelendirme mekanizmaları ile ahlak konseptleri üretmektedir.⁴⁶ Dinsel olarak motive edilmiş terörist organizasyonların yükselişinin Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle çakıştığı kabul edilmektedir.⁴⁷ Bu çerçevede 1990'lı yılların başından itibaren dinsel temelli ideolojiye dayanan terör örgütleri tüm dünyada yaygınlık kazanmaya başlamış olup, örneğin 1995 yılında faal olduğuna inanılan 56 terörist grubun neredeyse yarısının, niteliği ve/veya motivasyonu çerçevesinde dini olarak sınıflandırılabilceği ifade edilmiştir. İslamcılık şeklindeki genel ve radikal nitelikli siyasi-dini ideolojinin motive ettiği El Kaide ve DAEŞ bu eğilimin en önemli örnekleridir.⁴⁸

44 Martin, a.g.e., s. 213. Deutsche Welle, a.g.e. ve Sputnik, a.g.e.

45 Andrew Heywood, *Küresel Siyaset* (çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir), Adres Yayınları, Ankara 2013, s. 345. ve Duyvesteyn, a.g.m., s. 445.

46 Gofas, a.g.m., s. 25.

47 Duyvesteyn, a.g.m., s. 445.

48 Heywood, a.g.e., s. 345.

Silahlı ve radikal cihat hareketlerinin modern direnişinin yeniden canlanmasına neden olan olaylar iki katmanlıdır ve bunlardan ilki 1979 İnan Devrimi'nin devrimci idealleri ve ideolojisi iken ikincisi ise cihadın SSCB'nin Afganistan'ı işgali karşısında pratikte uygulanmasıdır.⁴⁹ Afganistan'daki uygulamanın fikir babalarından biri olan Filistinli Abdullah Azzam, 1984 yılında Afgan mücahitlerin manifestosu haline gelen bir kitap yayınlamıştır. Kitabında, işgalci ya da fetih orduları kutsal topraklardan defetmenin, Müslümanların hem bireysel hem de toplumsal yükümlülüğü olduğunu belirtmiştir. Böylelikle Azzam, sadece Afganlılar için değil, tüm inanan Müslümanlar için Sovyet karşıtı seferberliği öncelik olarak ilan etmiştir. Bu dönemde Afganistan'da bulunan ve bir yol arayışı içinde olan DAES'in kurucusu Ebu Musab ez-Zerkavi de bu düşüncelerden etkilenmiştir.⁵⁰

2010 yılında örgütün başına geçen ve selefi ez-Zerkavi'nin de dua ettiği Musul'daki en-Nuri Camisi'nde 28 Haziran 2014'te Ramazan ayının ilk günü Halifelikliğini ilan ederek İslam Devleti'nin doğuşunu duyuran Ebu bekir el-Bağdadi böylelikle, Azzam'ın öğretilerine de uygun olarak, insanlığı "Müslümanların ve mücahitlerin kampı" ve "Yahudilerin, Haçlıların ve onların müttefiklerinin kampı" olarak iki kampa bölmüş ve bu savaşta Müslüman ve mücahitlerin kampında savaşanların karşı konulmaz bir güç adına nihai zaferle sonuçlanacak ve cennetteki yerlerini garanti edecek bir savaşta oldukları mesajını vererek, takipçilerini ikna etmeye çalışmıştır. Bu nedenle onlara göre bu haklı bir savaştır ve sözde İslam Devleti'ni ilan eden DAES gibi modern hareketler, bu cihat yorumunu ve Allah'ın iradesini dini ideolojilerinin temeli olarak kabul etmektedirler.⁵¹

Kullanılan Taktikler

Terörizmin bir diğer "yeni" özelliği ise teröristlerin para karşılığı olarak ya da imalat yoluyla nükleer, kimyasal ya da biyolojik kitle imha silahlarına erişim arayışlarının ve bunun başarı şansının gittikçe artmasıdır.⁵² Geleneksel teröristlerin nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlara erişim hususunda istekli olmadıkları, ancak buna karşılık "yeni" teröristlerin söz konusu kitle imha silahlarını, radikal gündemlerini ilerletmenin meşru bir yolu olarak gördükleri iddia edilmektedir. Geleneksel teröristler stratejik, politik ve etnik sınırlamalar içerisinde hareket etmekte ve anlaşıldığı kadarıyla da kitle imha silahlarını kullanma hususunda çok da istekli davranmamaktadırlar.⁵³ Aksine, yeni teröristler stratejik ve politik mülahazalarla daha az bağlı oldukları gibi, kitle imha

49 Martin, a.g.e., s. 182.

50 Weiss ve Hassan, a.g.e., s. 4.

51 Martin, a.g.e., s. 182. ve Weiss ve Hassan, a.g.e., s. 1.

52 John Deutch, "Terrorism", *Foreign Policy*, Number 108, Autumn 1997, s. 11.

53 Antony Field, "The 'New Terrorism': Revolution or Evolution?", *Political Studies Review*, VII/2, 2009, s. 200.

silahlarının kullanımı hususunda da daha isteklidirler. Radikal bir dini inanç sistemine sahip olan bu teröristler geniş sosyal hareketlerden izole edildikleri gibi, kamuoyunu da çok fazla dikkate almamaktadırlar.⁵⁴

Son yıllarda dini motifle hareket eden terör örgütlerinin özellikle ideolojik bakış açıları dolayısıyla seküler muadillerine göre şiddete daha meyilli oldukları görülmektedir. Bu nedenle anılan örgütler mümkün olduğunca çok insanı öldürmekte ya da öldürmeyi planlamaktadırlar. Bunun iki nedeni bulunmakta olup, bunlardan ilki kitlesel kayıpların Tanrı tarafından arzu edilen bir çıktı olduğu dini-ideolojik inancına dayanmaktadır. Dini gruplar dünyayı “biz” ve “onlar” bakış açısına göre ikiye ayırma eğilimindedir. Bu nedenden dolayı muhtemel hedeflerin listesi son derece uzundur ve eğer mümkünse bu hedeflerin önemli bir bölümünün yok edilmesi de arzu edilen bir durumdur. İkinci neden ise “tırmanma döngüsü” adı verilen durumdur. Bunun temel argümanı ise daha şiddetli eylemlerin medyanın daha fazla oranda dikkatini çekmesine karşın, kamuoyunun şiddete duyarlılığını azaltmasıdır. Bu ise terör örgütlerini daha da şiddetli eylemlere yönlendirmekte olup, bu noktada ise karşımıza kitle imha silahları çıkmaktadır.⁵⁵

Sovyetler Birliği'nin dağılması ve nükleer silahların devlet dışı aktörlere yayılması ihtimali nükleer terörizm tehlikesinin ciddi oranda artmasına neden olan başlıca faktörlerdir. Bununla birlikte nükleer olmayan kitle imha silahlarının ve onlara ilişkin bilgi teknolojilerinin yaygınlaşması da pek çok bakımdan teröristler için fırsatlar yaratmıştır.⁵⁶ Ayrıca kitle imha silahlarının ucuzlamasının yanı sıra saklanması da daha kolay hale gelmesi bu silahların kullanımını teröristler için daha da kolaylaştırmaktadır.⁵⁷ Bunun bir sonucu olarak, dinsel rakiplerini tamamen ortadan kaldırma veya küresel bir kıyameti tetikleme gibi aşırı amaçlarını gerçekleştirmek için yeni teröristler nükleer, kimyasal ya da biyolojik silahların kullanımı hususunda daha büyük bir potansiyele sahiptirler.⁵⁸

Kitle imha silahlarının terör örgütlerince kullanımına ilişkin yakın geçmişteki en somut örnek Japon Aum Shinrikyo terör örgütünün Tokyo metrosuna yönelik olarak düzenlediği sarin sinir gazı eylemidir. Yıllarca, konunun uzmanları kitle imha silahlarının teröristlerin amaçlarına hizmet etmeyeceğini ifade etmişlerdir. Bu şekilde gerçekleşecek olan kitlesel ölümlerin terörist iddiaların aksine sonuçlar yaratarak, küresel tepkilere neden olacağı iddia edilmiştir. Bu çerçevede teröristlerin “çok sayıda ölü yerine çok sayıda seyirci

54 Field, a.g.m., s. 200.

55 Angus M. Muir, “Terrorism and Weapons of Mass Destruction: The Case of Aum Shinrikyo”, *Studies in Conflict and Terrorism*, XXII/1, 1999, s. 81.

56 Matthew J. Morgan, “The Origins of the New Terrorisms”, *Parameters (The Journal of the U.S. Army War College)*, XXXIV/1, Spring 2004, s. 39.

57 Rathbone - Rowley, a.g.m., s. 16.

58 Field, a.g.m., s. 200.

Gazisi

Akademik
Bakış

149

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

istediği"ne dikkat çekilmiştir. Ancak Aum Shinrikyo'nun düzenlemiş olduğu eylem, daha sonra El Kaide ve DAESH'in eylemlerinde de görüldüğü üzere, bu kurulan bir istisnasını teşkil etmiştir. Bu çerçevede artık daha fazla sayıda terörist, kitlesel sivil hedeflere daha güçlü patlayıcılar kullanarak saldırmaktadırlar.⁵⁹ Bunun en can alıcı örneği ise hiç kuşkusuz 11 Eylül saldırıdır.

DAESH'i kendisinden önceki örgütlerden farklı kılan en önemli özelliklerinden biri de Arap dünyası ile Batılı ülkelerden DAESH saflarına katılan binlerce yabancı savaşıdan bazılarının kimyasal, fiziksel ve bilgisayar bilimlerini de içeren alanlara ilişkin nitelikli bir bilgiye sahip olmalarıdır. Rapor edilen vakaların açık bir şekilde ortaya koyduğu gibi DAESH kimyasal, biyolojik, radyolojik veya nükleer materyalleri bir terör silahı olarak kullanmasına izin verecek bilgi birikimi ile bazı durumlarda da insan kaynağına sahiptir.⁶⁰

Diğer taraftan DAESH'in kitle imha silahı kullanma potansiyelinin düşmanlarına fiziksel bir zarar vermekten ziyade psikolojik bir tehdit oluşturduğu söylenebilir. DAESH, bir yandan kitle imha silahı bulmaya ya da geliştirmeye çalışsa da, bu süreç bazı gerçeklikler tarafından da sınırlandırılmaktadır. Teknik uzmanlık elde etmeye çalışmasına ve önemli bir geliri bulunmasına karşın, örgütün lojistik kapasitesi ile bu hususta Batıdan elde edebileceği destek son derece sınırlıdır. Diğer taraftan örgüt en basit ve kullanıma hazır kitle imha silahı olan kimyasal silahları uhdesinde bulundurmaktadır ve bulundurmaya da devam edecektir. Bu silahların etkileri muhtemelen sınırlı olacağına da, Batılı toplumlar için psikolojik etkilerinin son derece önemli olacağı söylenebilir.⁶¹

Kurbanların Tespiti

Yeni terörizmin, eskisinden en büyük farklılardan biri de hiç şüphesiz kurbanların seçimi hususundadır. Yeni terörizm kurbanların seçiminde öncekilerle aynı ahlaki hassasiyetleri paylaşmamaktadır.⁶² Geleneksel teröristler kurbanlarının tespitinde adeta cerrahi bir hassasiyetle hareket etmektedirler. Terörist eylemlerin kurbanlarına ilişkin Walzer'in yapmış olduğu üçlü ayırım bu duruma güzel bir örnektir. "Öldürülebilirliğin özetleyici skalası" adı verilebilecek olan bu ayırma göre; zalim addedilen bir aygıt mensup devlet görevlileri öldürülebilir. Diğer taraftan devletin hizmetindeki, rejimin zalimane veçheleriyle ilgili olmayan öğretmenler ve sağlık personeli gibi diğer kişiler tartışmalı bir kategori oluşturmakta olup, sırf bunların devletten maaş aldıkları için öldürülmeleri düşüncesi aşırı ve ölçsüz olacaktır. Üçüncü kategori ise özel kişiler olup, bunlar hiçbir

59 Deutch, a.g.m., s. 11.

60 NATO İnternet Sayfası, "Could ISIL Go Nuclear?", <https://www.nato.int/docu/review/2015/isil/isil-nuclear-chemical-threat-iraq-syria/en/index.htm>.

61 Stephen Hummel, "The Islamic State and WMD: Assessing the Future Threat", Combating Terrorism Center E-Dergisi, IX/1, Sayı: 1, Dönem: 2016, January 2016, <https://ctc.usma.edu/the-islamic-state-and-wmd-assessing-the-future-threat/>, s. 18.

62 Martin, a.g.e., s. 161-162.

şekilde öldürebilir değildir. Çünkü bunlar tutumlarını değiştirerek hayatlarını kurtaramazlar, bu nedenle de en ufak bir şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde onları öldürmek ahlaki değildir.⁶³ Bu duruma bir örnek olarak 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Rusya’daki terörizm verilebilir. Bu terörizm türü belirli kişileri öldürmeyi, belirli bankaları soymayı ve belirli rehinleri kaçırmayı hedef aldığı için noktasal hassasiyet arz etmektedir.

Buna karşılık, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde, düşmanın kim olduğu, hangi hedeflerin meşru olduğu ve hangi silahların kullanılabilceği tartışmaları çok daha yaygın bir hal almış ve bu yeni bir tür siyasal şiddete yol açmıştır. 20. yüzyılın sonlarına doğru terörizm, eylemlerinde ayırım gözetmeyen, masum insanları da öldürüp, yaralayan, keyfi ve öngörülemeyen, savaş sözleşmeleri ya da yasalarını tanımayan ve savaşımlarla savaşıcı olmayanlar arasında ayırım yapmayan yeni bir olgu haline gelmiştir. Eylemsel olarak yeni terör ahlaki son derece öngörülemez ve vahşidir.⁶⁴

DAEŞ sözcüsü Ebu Muhammed el-Adnani’nin Eylül 2014’te yayınladığı bir bildiri örgütün eylemlerinde ayırım gözetmediğini gösteren en güzel örneklerden biridir. Söz konusu bildiri de el-Adnani, “Eğer kafir bir Amerikalıyı, Avrupalıyı, özellikle hain ve pis bir Fransız’ı, Avustralyalıyı veya bir Kanadalıyı, kafirlerin savaşındaki herhangi bir kafiri, İslam Devleti’ne karşı koalisyona katılmış ülkelerin vatandaşlarını öldürebiliyorsan, o zaman Allah’a sığın ve her ne şekilde olursa olsun, nasıl olursa olsun onu öldür.” ifadelerini kullanmıştır.⁶⁵

Bu durum DAEŞ’in terör eylemlerine de yansımıştır. Örneğin 4 Aralık 2015’te ABD’nin Kaliforniya eyaletinde DAEŞ sempaticileri oldukları tespit edilen evli bir çift, engellilere hizmet verilen bir sağlık kurumunu hedef alarak 14 kişinin ölümüne neden olmuş, ayrıca 14 Temmuz 2016 tarihinde Fransa’nın en önemli milli bayramı Bastille Günü’nde Nice kentinde kamyonla insanları eze eze ilerleyen bir DAEŞ üyesi 84 kişinin ölümüne sebebiyet vermiştir. Örgütün bu şekilde hedef gözetmeyen eylemlerine ilişkin örnekler daha da çoğaltılabilir.⁶⁶

Teknolojinin Etkin Kullanımı

Teknolojinin gelişimi nasıl sıradan insanların hayatlarını kolaylaştırıyorsa aynı şekilde terör örgütlerinin hayatlarını da kolaylaştırmaktadır. Teknoloji bir yandan teröristlere destek sağlarken, diğer yandan da onlara, endüstrilemiş toplumların bilgi altyapısına duydukları büyük ihtiyacı sömürme imkanı sunmaktadır.⁶⁷ Böylelikle hem teknolojinin gelişmesinin kolaylaştırdığı ve yaygın-

63 Ariel Merari, “Ayaklanma Stratejisi Olarak Terörizm”, Gerard Chaliand - Arnaud Blin, eds., *Terörizmin Tarihi: Antikçağdan DAEŞ’e* (çev. Bülent Tanatar), Nora Kitap, İstanbul 2016, s. 35.

64 Martin, a.g.e., s. 161. ve Spencer, a.g.m., s. 10.

65 Weiss ve Hassan, a.g.e., s. XXIV.

66 Deutsche Welle, a.g.e. ve Sputnik, a.g.e.

67 Morgan, a.g.m., s. 40.

laştırdığı kitle iletişim araçları sayesinde gerçekleştirdikleri eylemlerin izleyici kitlesini genişletme imkanı yakalamışlar hem de dünyanın her yerinden daha fazla eleman kazanma olanağına kavuşmuşlardır. Gerçekleştirdikleri ses getiren eylemlerle kitle iletişim araçlarının manşetlerine çıkmayı başararak bir yandan bilinirliklerini artırırken diğer yandan da ideolojilerini daha geniş kitlelere yaymaya muvaffak olmuşlardır.

Terör eylemleri doğrudan kamuoyunu alakadar ettikleri için, söz konusu kitleye seslenen medyanın ilgisine fazlasıyla nail olmuşlardır. Bu nedenle söz konusu eylemlere ilişkin haberler dijital, görsel, yazılı ve sosyal medyada yer bulmaktadırlar.⁶⁸ Diğer taraftan günümüzde teknolojinin geldiği noktada teröristlerin mesajlarını kitlelere ulaştırmaları için geleneksel medya kuruluşlarına duydukları ihtiyacın son derece azaldığı söylenebilir. Yeni medya düzeninde hemen herkesin istediği mesajları internet ortamında paylaşabilir hale geldiği görülmektedir.⁶⁹ Bu nedenle terör örgütleri günümüzde internet ortamında faaliyet gösteren sosyal medya gibi mecralara daha fazla ilgi göstermektedirler. Sosyal medyanın temel çekiciliği, mesajları ve görüntüleri olay meydana gelirken canlı olarak yayınlama olanağına sahip olmasıdır. Bu bir hikayeyi ilk duyan olmak isteyen medya organları veya kişiler için bir avantajdır.⁷⁰ Diğer taraftan sosyal medya, herkesin rahatlıkla katılım sağlayabildiği ve geri bildirimde bulunabildiği bir mecra olduğu gibi, erişilebilirlik yönüyle hiçbir sınırlamaya tabi değildir ve çift yönlü olarak sohbet etmeye ve gruplar kurarak hızla topluluklar oluşturulmasına imkan tanımaktadır. Ayrıca internet tabanlı sosyal ağlar dünya nüfusunun çoğunluğuna kısa sürede erişim olanağına sahip oldukları gibi onların düşüncelerini değiştirebilme açısından da önemli bir etkiye sahiptirler. Bu nitelikleri dolayısıyla da internet tabanlı sosyal ağlar, pek çok açıdan terör örgütleri için son derece faydalı bir araç işlevi görmektedirler.⁷¹

Terör örgütleri için medyanın kullanımı esasen üçlü bir amaca hizmet etmekte olup, bunlardan birincisi dava hakkındaki bilgiyi yaygınlaştırmaktır. İkincisi ise mesajlarını destekçilere ve düşmanlara iletmek ve üçüncüsü ise resmi hükümet politikalarını şekillendirmek ya da izleyicilerin kalplerini ve zihinlerini etkilemek için savaşta bir “cephe” olarak hizmet etmektir.⁷²

Özellikle DAESH ile birlikte terörist organizasyonların sosyal medyayı kullanımı en üst seviyeye taşıdıkları söylenebilir. Hemen her gün örgütün kendi mecrasında yayınladığı haberler ve daha etkili olması için yüksek teknolojiyle çekilen vahşet görüntüleri medyada üst sıralarda kendilerine yer bulmaktadır-

68 Atahan Birol Kartal, “Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye’de DAESH ve YPG Örneği”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, XIV/27, Nisan 2018, s. 57.

69 Zakir Avşar, “İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik”, *TRT Akademi*, II/3, Ocak 2017, s. 126-127.

70 Martin, a.g.e., s. 100.

71 Kartal, a.g.m., s. 64-65.

72 Martin, a.g.e., s. 102.

lar.⁷³ DAEŞ teknolojik uygulamaları ve interneti aktif olarak kullanmaktadır. DAEŞ’in eleman sayısını artırmasında, özellikle yabancı savaşçıların örgüte katılmasında, sosyal medyanın ve internetin büyük rolü olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda DAEŞ, propagandasını Mayıs 2014 tarihinde kurduğu “El-Hayat Medya Merkezi” vasıtasıyla yürütmeye başlamıştır. Bu çerçevede oluşturulan internet sitesinde çeşitli videolar ve dergiler yayımlanmaktadır. İlk video 19 Haziran 2014 tarihinde yayımlanmıştır. Özellikle batı kökenli yabancı savaşçıların cihat çağrılarına yer verilen videolar yüksek kalitede ve birden fazla dilde yayımlanmaktadır. Örgüt faaliyetlerinin propagandasının yapıldığı “Insight into the Islamic State” isimli raporlar vasıtasıyla DAEŞ internet aracılığıyla geniş kitlelere ulaşmaktadır.⁷⁴

DAEŞ’in nihai hedefi Müslümanların zafer dolu günlerine göndermede bulunan Hilafetin yeniden hayata geçirilmesi yoluyla, tüm dünya Müslümanlarının yaşayabileceği bir devletin inşasıdır. Bu çerçevede örgüt propagandalarında temel olarak bu devletin inşasına yönelik dini, siyasi ve sosyal amaçlarını dillendirmektedir. Örgütün söz konusu amaçlarını internet üzerinden yayınladığı İngilizce içerikli “Dabiq” dergisi ile Türkçe içerikli “Konstantiniyye” dergisi yoluyla duyurduğu görülmektedir. Örgütün Konstantiniyye dergisiyle Türkiye ile Orta Asya ve Kafkasya bölgesinde yerleşik Türk kitleyi hedef alarak, bu sahalardan eleman devşirmeye çalıştığı söylenebilir. Diğer taraftan örgütün propaganda üretim ve dağıtım faaliyetlerini gerçekleştirdiği medya ofisleri de bulunmakta olup, bunlardan “Al-Furqan” ve “Al-I’tisaam” ajansları Arapça filmler yapmakta, “Al-Hayat” medya merkezi Batılılara yönelik film ve yayınlar hazırlamakta ve “Al-Ajnad” ise dinle ilgili yayınlar yapmaktadır. Ayrıca örgütün “al-Bayan” adlı bir radyo istasyonu da bulunmakta olup, bu istasyon sözde İslam Devleti topraklarında propaganda faaliyetleri yürütmektedir. İlaveten örgütün, sözde İslam Devleti sınırları içerisinde yer alan vilayetlerde de yerel medya ofisleri bulunmakta olup, bu ofisler propaganda videoları çekim ve dağıtım faaliyetlerini üstlenmektedir. Sosyal medya üzerinde de son derece faal olan örgüt, gerek Twitter gerekse Facebook’u kullanarak bir yandan her dilde yoğun propaganda faaliyetlerini yürütürken diğer yandan da örgütsel materyalleri dağıtım işlerini yerine getirmektedir. Bu çerçevede faydalanılan bir diğer mecra olan Youtube ise, örgüt tarafından propaganda amacının yanı sıra çekilen vahşet videolarının uluslararası kamuoyuna ulaştırılması için de kullanılmaktadır. Bu çerçevede DAEŞ’in gerek uluslararası kamuoyuna ulaşmak gerekse de insanları etkileyerek eleman kazanmak için sosyal medyayı etkili bir şekilde kullandığı söylenebilir.⁷⁵

73 Hüseyin Kazan, “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, XII/24, Aralık 2016, s. 110-111.

74 Erdoğan ve Deligöz, a.g.m., s. 16.

75 Kartal, a.g.m., s. 67-68.

Yeni Terörizmin Geleceğin Güvenlik Ortamına Etkileri

Din, asimetrik taktikler, hücre tabanlı ağlar, yumuşak hedeflere yönelik hedef ayırt etmeyen saldırılar ve yüksek verimli teknolojilerin kullanımı tehdidi ile nitelenen ve günümüzde El Kaide ve takiben DAESH gibi terör örgütlerince öncülük edilen yeni terörizm, benzer motivasyona sahip olan bireyler ve gruplar için de bir model oluşturmaktadır.

Dini motifli aşırılık yanlıları bu özellikleri elde ederlerse gündemlerinin ve mağduriyetlerinin büyük bir ilgi çekeceğinin farkına varmışlardır. Bu nedenle dini motifli terörist örgütlerin üyelerinin yakın gelecekte de bu stratejiyi uygulayacakları varsayılabilir. Bu çerçevede DAESH örneğinden yola çıkarak gelecekte terörizm hususunda etkili olacak trend ve eğilimler şu şekilde sıralanabilir.

Öncelikle aşırılık yanlısı dini motifli propagandanın önlenemeyeceği söylenebilir. Çünkü tüm dini aşırılık yanlıları interneti ve sosyal medyayı kullanmayı keşfetmişlerdir ve internet aracılığıyla da birbirleriyle kolayca iletişim kurmaktadır. Ayrıca web siteleri, terör örgütleri için birer propaganda ve bilgilendirme forumuna dönüşmüştür. Diğer taraftan sosyal medya ağı, gerçek zamanlı olarak gerçekleşen “canlı” etkinlikleriyle kolayca ulaşılabilen yayılım seçenekleri haline gelmiştir.⁷⁶

İkinci olarak, radikal dini temelli terörün değişen koşullara uyum sağlama kabiliyeti yüksek olduğu için alt edilmesi de son derece zordur. Örneğin dünya DAESH'e odaklanmışken, El-Kaide gücünü daha da artırmaktadır. Şuan örgüt 11 Eylül saldırılarını gerçekleştirdiği 17 yıl öncesinden daha da güçlüdür. O zamanlarda tüm dünyada El-Kaide üyesi olanların sayısı binlerle ifade edilirken, günümüzde bazı tahminlere göre sadece Suriye şubesi 30.000 kişilik bir birliği kumanda etmektedir. Aynı zamanda da Afganistan, Somali, Yemen, Kuzey Afrika ile diğer bazı ülke ve bölgelerde de bağlı grupları bulunmaktadır. Diğer taraftan DAESH de büyük ölçüde yok edilmenin oldukça uzağındadır. Suriye ile Irak'ta halen 12.000 ile 15.000 civarında savaşçısının bulunduğu tahmin edilmektedir. DAESH sözcüsü Abu Muhammad al-Adnani bir drone ile öldürülmeden kısa bir süre önce grubu reenkarnasyon için hazırlamıştır. Al-Adnani “çöllerde, şehirler ve toprağımız olmadan bu yola koyulmuştuk” ve çölde yeniden yaşam bulabiliriz demiştir. Hilafetin dağılması önemli bir stratejik miladı temsil etse de, DAESH'in daha önce 2008 yılında da yenildiğini, ancak bu yenilginin, sadece 4 yıl sonra Büyük Britanya kadar büyük bir araziye ele geçirmesini sağlayacak kadar etkili bir askeri güce erişmesini ve binlerce savaşçıyı cezbetmesini engelleyemediğini hatırlatmakta fayda vardır. DAESH şuan Musul ve Rakka'yı ele geçirirken uyguladığı gibi daha yırtıcı ve etkili bir direnişe yönelmektedir. Yani halifelik çökse de örgüt ile ideolojisinin halen daha yaşadığı söylenebilir.⁷⁷

76 Martin, a.g.e., s. 194.

77 Christina Schori-Liang, “Leaderless Jihad in a Leaderless World: The Future of Terror”, Insti-

Üçüncü olarak dinsel aşırılık yanlısı yeni bir nesil ilk dönemini yaşamakta olup, 2005 yılının Ocak ayında yayınlanan bir çalışmada, CIA Ulusal İstihbarat Konseyi, Irak’taki savaşın potansiyel teröristler için yeni bir eğitim ve işe alma zemini yaratarak, Afganistan’ın yerini aldığını belirtmektedirler. Bir başka yetkili ise, “En iyi senaryoya göre bile, dini savaşçıların bazılarının evlerine dönmesi ihtimal dahilinde ve bu nedenle onların çeşitli ülkelere dağılma olasılığı var.” demiştir.⁷⁸ Ayrıca DAEŞ mülteci kisvesi altında Avrupa’ya daha kolay sızmak ve terör operasyonları düzenlemek için Arap Baharı’nı takiben bölgeden Avrupa ülkelerine yönelen göç akımını da kullanmıştır.⁷⁹ Bu değerlendirmeler, özellikle 2011 Arap Baharı’ndan sonra, uluslararası savaşçıların Suriye, Irak, Libya ve başka yerlerde yeni ortaya çıkan radikal hareketlere katılırken ve dünyanın farklı yerlerinde DAEŞ adına saldırılar gerçekleştirirken yeni nesil dinsel savaşçıların yükselişini doğru tahmin etmiştir.

Dördüncü olarak, El Kaide ve takiben de DAEŞ bir örgütten daha fazlası haline gelmiş ve bir sembol ve ideolojiye dönüşmüşlerdir. Özellikle bu noktada DAEŞ’in faaliyetlerinin son derece etkili olduğu söylenebilir.⁸⁰ Örgüt öncelikle takipçilerini sözde İslami Halifelik adlı bir devlet kuracak kadar güçlü olduğu hususunda ikna etmiştir. Kendini ekonomik olarak idame ettirebileceğini göstermiş ve karmaşık medya kampanyaları ile güçlü ideolojisini tüm dünyaya yayarak şimdiye kadar 110’un üzerinde farklı ülkeden 40.000 yabancı savaşçıyı cezbetmeyi başarmıştır.⁸¹ Diğer taraftan gerek El Kaide lideri Usame Bin Ladin gerekse DAEŞ lideri Ebu Bekir el-Bağdadi kendilerini yeni nesil savaşçıların sembolik bir lideri olarak tanımlamışlar ve ölümlerinin ardından pek çok örgüt üyesi tarafından şehit olarak anılmışlardır.

Beşinci olarak, özellikle SSCB’nin dağılmasını takiben nükleer materyallerin ve teknolojinin teröristler için daha erişilebilir olmasının yanı sıra modern teröristlerin kendilerinden önceki nesillere göre ahlaki ya da insani değerler tarafından daha az sınırlandırılmış olmaları nedeniyle söz konusu silahları kullanma arzuları da daha fazladır. Ayrıca bu durum yeni terör taktiklerinin keşfedilmesiyle ve özellikle de intihar terörizmine yoğun bir şekilde başvurulmasıyla birlikte daha da öngörülemez ve yıkıcı bir hal almıştır ve gelecekte de bu tür yıkıcı silahlar ile önlenmesi güç taktiklere daha fazla başvurulması beklenmektedir.⁸²

Altıncı olarak dini motifli savaş küresel bir olgu haline dönüşmüş olup, özellikle DAEŞ tarafından gerçekleştirilen eylemlere ilişkin bilgilerin medya ve

tute for Economics&Peace, *Global Terrorism Index 2017: Measuring and Understanding The Impact of The Terrorism*, Sydney 2017, s. 88.

78 Martin, a.g.e., s. 194.

79 Weiss ve Hassan, a.g.e., s. 469.

80 Martin, a.g.e., s. 194.

81 Schori-Liang, a.g.e., s. 88.

82 Heywood, a.g.e., s. 350-352.

internet aracılığıyla yaygınlaştırılması dini aşırılıkçılar arasında küresel bir dayanışma duygusu yaratmıştır. Potansiyel üye adayları böylelikle bilgiye kolayca erişebilmektedir ve bu yeni üye adayları büyük ölçüde, Batı'da, çoğunlukla Avrupa'da yaşayan gençlerdir. Batılı gönüllülerin DAESH gibi radikal hareketlerde savaşmak için akın etmesi, sözde cihat hareketlerinin uluslararası kapsamını ve etkisini göstermektedir.⁸³

Yedinci olarak, teröristler ve terörizm de zaman içinde evrim geçirmektedir ve her zaman olduğu gibi amaçlarını gerçekleştirme hususunda yeni taktikler ve teknolojileri benimsemekte devletten daha esnek ve hızlı olmuşlardır. Teknolojinin gelişimi ve ilerlemesini sürdürmesi doğrusal bir şekilde değil katlanarak devam edecektir. Hayal kurmayı, düşünmeyi ve uygulamayı öğrenmenin büyük bir hızla gerçekleşmesi teröristler ve terörle mücadele arasında yeni bir savaş alanı yaratmaktadır. Çeşitli suç türleri ve terörizm bu teknolojiyi daha hızlı ve etkin bir şekilde kullanacaktır. Sosyal medyanın kullanımı cihatçı örgütler tarafından en üst seviyeye taşınmış olup, bu örgütler 21. yüzyılın teknolojisini takipçilerini 7. yüzyıla döndürmek için kullanmaktadır. Sıklıkla terörizmle mücadele uzmanları İnternet'i teröristlerin yeni teknolojileri öğrenerek, saldırılarını daha efektif hale getirmek için faydalandıkları bir "terörist üniversitesi" olarak tanımlamaktadırlar.

Yalnız kurt olarak tabir edilen teröristlerin bu imkanlara erişimi ise terörle mücadele ve karşı istihbarat ajanslarının en korkulu kabusudur. Ve burada yapay zeka temelli cihazların kullanımından söz dahi edilmemektedir. Teröristler ve suç örgütü üyeleri bu metotları maliyetleri düşürmek için kullanışlı olarak görürken, bunlara karşı mücadele edenler için ise bu yöntemler son derece düşük başarı şansına sahip milyarlarca dolara ve çok büyük bir insan gücüne mal olan bir iş yükü demektir.

Tüm bu gelişmeler terörle mücadele birimlerinin ve istihbarat servislerinin görevlerini aşırı derecede karmaşık ve zaman zaman da ümitsiz görünen bir şekle büründürmüştür. Örneğin Facebook'ta, 2 milyardan fazla üye her gün 350 milyon fotoğraf yükleyip 6 milyon defa da beğen butonuna tıklamaktadır. Bir diğer sosyal medya devi olan Google'da her gün işlenen bilgi kitaplara dönüştürülse, bu kitaplardan dünya ile ay arasındaki mesafenin yarısına kadar yol yapılabilir. Ve bu işlemler her gün gerçekleştirilmektedir. Dünya üzerinde bu verilerin tamamına erişimi olan, bunları inceleyen, takiben bilgiye dönüştüren ve nihayetinde diğer girdilerle birlikte teröristlere karşı kullanılacak olan uygulanabilir bir istihbarata çevirecek herhangi bir istihbarat servisi ya da devlet var mıdır? Bu soruya, tüm finansal kaynakları ile teknolojisine, kişiselleştirilmiş istihbarat koleksiyonuna ve tüm elektronik izleme olanaklarına rağmen ABD dahi tüm terörist saldırılarını önleyemez, cevabı verilebilir. Bu nedenle nihai kertede terörizmin, tekniklerin, hedeflerin ve sponsorların çeşitlendiği ve

83 Martin, a.g.e., s. 194.

tanımlanabilir olmadığı, karşılık vermenin güç ve hatta imkansız olduğu bir geleceğe doğru evrildiği söylenebilir.⁸⁴

Sonuç

Esasen “yeni terörizm” ifadesinin kullanımı 1990’lı yılların ortasına kadar geri götürülebilirse de bu hususa ilişkin temel kırılma noktası 11 Eylül tarihidir. 11 Eylül saldırıları gerek hedefi gerekse düzenleniş şekli ve neden olduğu can kaybı dolayısıyla, tüm dünyada tam bir şok etkisi yaratmış ve yeni terörizmin başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Yeni terörizmin günümüzdeki en önemli temsilcisi olan DAESH örneğinden yola çıkarak ön plana çıkan özellikleri şu şekilde sıralanabilir. Öncelikle yeni terörizm öncekilerin aksine tüm dünyayı eylem sahası olarak kabul ederek, terörizmin küresel bir boyut kazanmasını sağlamıştır. Ayrıca yeni terörist organizasyonlar önceki katı hiyerarşik yapısından sıyrılarak, gevşek ağ tipi bir örgütlenmeyi tercih etmişlerdir. İdeolojik olarak geleneksel terör örgütlerinin etnik/milliyetçi ya da sağ-sol ayrımına dayanan motivasyonlara sahip olmalarına karşın, yeni terörizmin motivasyonu daha ziyade dini temelli mistik bir yapıdadır. Eski terörist organizasyonlar eylemlerinde silah ve bomba gibi klasik silah ve araç-gereçleri tercih etmelerine karşın, yeni terörist organizasyonlar kitle imha silahları adı verilen yüksek tahrip gücüne sahip silahları da eylemlerinde kullanmaya son derece isteklidirler. Diğer taraftan eski terörist organizasyonlar kurbanlarının tespitinde cerrahi bir hassasiyetle hareket ederken, yeni terörist organizasyonlar kurbanlarında ayırım gözetmezler ve mümkün olduğunca çok sayıda insanı öldürmeyi amaç edinmişlerdir. Son olarak yeni terörizm gerek eylemlerinin duyurulmasında gerekse yeni eleman temininde gelişen teknolojinin olanaklarından en üst seviyede faydalanmaktadır.

Özellikle DAESH ile birlikte yeni terörizmin tüm dünyaya yayılarak küresel bir boyut kazanması ve tahrip gücünün de daha önce hiç olmadığı kadar artması gibi hususlar, uluslararası güvenliğe yönelik tehdit sıralamasında terörizmi üst sıralara taşımıştır. DAESH terör örgütü kendisine karşı dizayn edilen küresel koalisyonun faaliyetleri sonucunda Irak ve Suriye’deki topraklarını büyük ölçüde kaybetse de, daha önceki örneklerde de görüldüğü üzere, tehditlere karşı gösterdiği esneklik ve uyum, farklı şekillerde de olsa gelecekte de varlığını devam ettireceğinin bir kanıtı mahiyetindedir. Bu çerçevede gelecekteki terör ortamının belirsiz bir organizasyon yapısına sahip, büyük ölçüde öngörülemeyen, teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek, kullanan, fırsat bulursa eylemlerinde kitle imha silahlarını kullanma hususunda istekli, kurbanları arasında ayırım gözetmeyen ve mistik ve dini temelli ideolojiye sahip bir yapıya bürüneceği söylenebilir.

84 Observer Research Foundation İnternet Sayfası, “Future of Terrorism and Terrorism of the Future”, <https://www.orfonline.org/research/future-of-terrorism-and-terrorism-of-the-future/>.

Gazisi

Akademik
Bakış

157

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

Kaynaklar

Avrupa Birliği İnternet Sayfası, "Police Cooperation", <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/156/police-cooperation>.

AVŞAR Zakir, "İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik", *TRT Akademi*, II/3, Ocak 2017, s. 116-132.

BOOTH Ken - DUNNE Tim, *Terror in Our Time*, Routledge, New York 2012.

CHALIAND Gerard, "DAEŞ Döneminde Cihatçılık", Gerard Chaliand - Arnaud Blin, eds., *Terörizmin Tarihi: Antikçağdan DAEŞ'e* (çev. Bülent Tanatar), Nora Kitap, İstanbul 2016.

ÇİTLİOĞLU Ercan - DEDEMEN Fatih, "Terörizmi Anlamak", *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, III/ 2, Kasım 2014, s. 25-39.

DEMPSEY Michael P., "The Caliphate is Destroyed, But the Islamic State Lives On", *Foreign Policy*, 22 November 2017, <https://foreignpolicy.com/2017/11/22/the-caliphate-is-destroyed-but-the-islamic-state-lives-on/>.

DEUTCH John, "Terrorism", *Foreign Policy*, Number 108, Autumn 1997, s. 10-22.

Deutsche Welle İnternet Sayfası, "11 Eylül'den Bu Yana Terör", <https://www.dw.com/tr/11-eyl%C3%BClden-bu-yana-ter%C3%B6r/a-19540325>.

DIAZ Emilio Sanchez de Rojas, "Are We Facing the Fifth International Terrorist Wave?", IEEE, 19 January 2016, http://www.ieee.es/en/Galerias/fichero/docs_analisis/2016/DIEEEA02-016_Oleada_Terrorismo_Internacional_ESRD_ENGLISH.pdf.

DUYVESTTEYN Isabelle, "How New Is the New Terrorism?", *Studies in Conflict & Terrorism*, XXVII/5, 2004, s. 439-454.

ERDOĞAN Şemsettin - DELİGÖZ Ergün, "Irak Şam İslam Devleti (DAEŞ): Gücü ve Geleceği", *Savunma Bilimleri Dergisi*, XIV/1, Mayıs 2015, s. 5-37.

FIELD Antony, "The 'New Terrorism': Revolution or Evolution?", *Political Studies Review*, VII/2, 2009, s. 195-207.

GENÇTÜRK Tuğçe, "Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar", *Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 3 Şubat 2012, <http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf>.

Global Coalition Web Page, "79 Partners United in Defeating Daesh", <http://theglobalcoalition.org/en/home/>.

GOFAS Andreas, "'Old' vs. 'New' Terrorism: What's in a Name?", *Uluslararası İlişkiler*, VIII/32, Winter 2012, s. 17-32.

HEYWOOD Andrew, *Küresel Siyaset* (çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir), Adres Yayınları, Ankara 2013.

HUMMEL Stephen, "The Islamic State and WMD: Assessing the Future Threat", *Combating Terrorism Center E-Dergisi*, IX/1, Sayı: 1, Dönem: 2016, January 2016, <https://ctc.usma.edu/the-islamic-state-and-wmd-assessing-the-future-threat/>, s. 18-22.

JEFFREY Kaplan, “Waves of Political Terrorism”, Oxford Research Encyclopedia of Politics, (Kasım 2016), <https://oxfordindex.oup.com/oi/viewindexcard/10.1093/002facrefore/002f9780190228637.013.24>.

KARTAL Atahan Birol, “Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye’de DAEŞ ve YPG Örneği”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, XIV/27, Nisan 2018, s. 39-77.

KAZAN Hüseyin, “Terör-Medya İlişkisi ve Medyada Terör Haberciliği”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, XII/24, Aralık 2016, s. 109-147.

LEWIS Bernard, *Haşhaşiler: İslam’da Radikal Bir Tarikat* (çev. Kemal Sarısözen), Kapı Yayınları, İstanbul 2018.

MALM Sara, “A Worldwide State of Terror: Map Shows How ISIS Continues to Wreak Carnage Across the Globe, Despite Losing its ‘Caliphate’”, Daily Mail Online, 12 Temmuz 2018, <https://www.dailymail.co.uk/news/article-5945599/ISIS-terror-attacks-2018-Map-Islamic-States-continued-carnage-not-defeated.html>.

MARTIN Gus, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar* (çev. İhsan Çapçioğlu ve Bahadır Metin), Adres Yayınları, Ankara 2013.

MERARI Ariel, “Ayaklanma Stratejisi Olarak Terörizm”, Gerard Chaliand - Arnaud Blin, eds., *Terörizmin Tarihi: Antikçağdan DAEŞ’e* (çev. Bülent Tanatar), Nora Kitap, İstanbul 2016.

MORGAN Matthew J., “The Origins of the New Terrorisms”, *Parameters* (The Journal of the U.S. Army War College), XXXIV/1, Spring 2004, s. 29-43.

MUIR Angus M., “Terrorism and Weapons of Mass Destruction: The Case of Aum Shinrikyo”, *Studies in Conflict and Terrorism*, XXII/1, 1999, s. 79-91.

NATO İnternet Sayfası, “Could ISIL Go Nuclear?”, <https://www.nato.int/docu/review/2015/isil/isil-nuclear-chemical-threat-iraq-syria/en/index.htm>.

Observer Research Foundation İnternet Sayfası, “Future of Terrorism and Terrorism of the Future”, <https://www.orfonline.org/research/future-of-terrorism-and-terrorism-of-the-future/>.

PARKER Tom - SITTER Nick, “The Four Horsemen of Terrorism: It’s Not Waves, It’s Strains”, *Terrorism and Political Violence*, XXVIII/2, 2016, s. 197-216.

RAPOPORT David C., “Terrorism as a Global Wave Phenomenon: Religious Wave”, October 2017, https://www.researchgate.net/publication/321171687_Terrorism_as_a_Global_Wave_Phenomenon_Religious_Wave.

RAPOPORT David C., “The Four Waves of Modern Terror: International Dimensions and Consequences”, *Current History*, December 2001, <https://www.researchgate.net/publication/286896869>.

RAPOPORT David C., “The Four Waves of Rebel Terror and September 11”, *Anthropoetics*, VIII/1, Bahar / Yaz 2002, <http://anthropoetics.ucla.edu/ap0801/terror/>.

Görüş

Akademik
Bakış

159

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019

RATHBONE Anne - ROWLEY Charles K., "Terrorism", *Public Choice*, CXI/1-2, March 2002, s. 9-18.

SANDLER Todd, "New Frontiers of Terrorism Research: An Introduction", *Journal of Peace Research*, XLVIII/ 3, May 2011, s. 279-286.

SCHORI-LIANG Christina, "Leaderless Jihad in a Leaderless World: The Future of Terror", Institute for Economics&Peace, *Global Terrorism Index 2017: Measuring and Understanding The Impact of The Terrorism*, Sydney 2017, s. 88-92.

SPENCER Alexander, "Questioning the Concept of 'New Terrorism'", *Peace Conflict & Development*, Number: 8, January 2006, s. 1-33.

Sputnik İnternet Sayfası, "Son 13 Yılda Avrupa'yı Sarsan Terör Saldırıları", <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201708181029756400-avrupa-teror-saldirlari/>.

TILLY Charles, "Terror, Terrorism, Terrorists", *Theories of Terrorism: A Symposium*, Proceedings, March 2004, American Sociological Association, Washington 2004, s. 5-13.

Türk Dil Kurumu İnternet Sayfası, "Terör," http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts.

ÜNSAL Zeynep Ece – OLÇAR Kemal, "Avrupa'da Radikalleşme ve DAEŞ: DAEŞ'in Evrilmesi ve Avrupa Güvenliğine Yönelik Tehditler", *Güvenlik Stratejileri*, XV/29, 2019, s. 115-150.

WEISS Michael - HASSAN Hassan, *İŞİD Terör Ordusunun İçyüzü* (çev. Emine Arzu Kayhan), Kırmızı Yayınları, İstanbul 2016.

YAYLA Atilla, "Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, IV/1, 1990, s. 335-385.

Extended Abstract

Terrorism is not a modern phenomenon, it has existed in every age and will continue to exist. However, especially the September 11 attacks are accepted as a milestone for terrorism. In fact, from the mid-1990s, terrorism, which presented important differences from old terrorist applications, has been started to be called as "new terrorism" with its new organizational structure and methods. However, with the great destruction both physically and emotionally, the September 11 attacks increased the awareness of the international community by taking this change in the terrorism to the top of the world agenda. Thus, terrorism has started to be accepted as the most important challenge to international security in the post-Cold War world period.

It can be said that the foundations of the new terrorism, which started to come to the forefront with its changing features from the mid-1990s, were largely based on the insurgency organized to expel Soviet troops from the country upon the Soviet invasion of Afghanistan in 1979. This insurgency has received great support from Muslim societies all over the world and many war-

riors from different parts of the world have flocked to fight against the Soviet soldiers, together with Afghan fighters called mujahid.

Upon the end of the struggle in Afghanistan, this generation also participated in struggles in places such as Bosnia and Chechnya, which were post-Soviet conflicts. Another break point for this terrorist generation, who adopted a jihadist ideology, was the invasion of Iraq by the US and its allies in 2003, and this time above mentioned warriors came to Iraq to fight against the occupation forces. Abu Musab al-Zarqawi, who was one of these warriors and also took part in the struggle in Afghanistan, came to Iraq and participated in the insurgency and then laid the foundations of the organization that would turn into Islamic State of Iraq and the Levant (ISIS).

The organization, which declared the Islamic State in Syria and Iraq following the conquest of Mosul in 2014, begun to control a land as much as Great Britain. Both this field control and the announcement of bloody actions to the whole world through social media, has increased its reputation and awareness throughout the world.

On the other hand the organization has lost its influence in the region at the end of 2017 because of the attacks of the global coalition, which was established by the states of the world to undermine and ultimately destroy the ISIS terrorist organization, which was accepted as the most important challenge to international security due to its bloody terrorist attacks both in Islamic State and all over the world. However, jihadist terrorism has the ability to adapt to new conditions and threats very quickly, as seen in previous examples. In particular, the organization has gained a worldwide reputation and supporter group by announcing its struggle against the US-led alliance in Iraq and Syria to the whole world through social media. Therefore, it is expected to continue to be the most important threat to the international security environment in the future, as well.

Görüş

Akademik
Bakış

161

Cilt 13
Sayı 25
Kış 2019